

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Den upplevda lönsamheten hos hästföretag

– En kvantitativ studie av lönsamhetsfaktorer för hästföretag

The perceived profitability of equestrian companies

Rebecka Ferm

Siri Israelsson

Cassandra Bjelkelöv Telldahl

Den upplevda lönsamheten hos hästföretag
The perceived profitability of equestrian companies

*Rebecka Ferm
Siri Israelsson
Cassandra Bjelkelöv Telldahl*

Handledare: Nina Lind, SLU,
Institution för ekonomi

Examinator: Richard Ferguson, SLU,
Institution för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi

Kurskod: EX0812

Program/utbildning: Agronomprogrammet ekonomi

Fakultet: Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (NJ)

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2017

Omslagsbild: Rebecka Ferm

Serienamn: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi

Nr: 1113

ISSN 1401-4084

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Diversifiering, Finansiell Bootstrapping, Finansiering, Hästföretag, Hästnäringen, Logistisk regression, Lönsamhet, Omsättningsnivå, Självpupplevd, Tillväxt.

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Förord

Vi vill tacka LRF som genom sitt bolag Lantbrukarnas Ekonomi AB (LEAB) gett oss möjligheten att analysera data. Vi vill även tacka Erika Lindberg på LRF Häst för att du varit öppen för frågor och förmedlat information till oss. Sedan tackar vi även vår handledare Nina Lind som varit ett bra stöd i vårt arbete och fört oss framåt i processerna.

Uppsala, augusti, 2017

Rebecka Ferm, Siri Israelsson, Cassandra Bjelkelöv Telldahl

Abstract

The purpose of this thesis is to examine the perceived profitability in Swedish equestrian companies and how strategies such as diversification, investment, capital procurement and cost reduction affect perceived profitability. The data used in the thesis originates from a survey conducted by LRF-Häst, where the purpose was to examine what equestrian companies experience that they are profitable do differently than others. In this thesis, the survey data is used to more deeply investigate perceived profitability, with the aim of identifying factors that equestrian companies can use to improve their perceived profitability.

This thesis addresses a theoretical gap in the profitability research in the agricultural science. Previous research on profitability has not included equestrian companies' general profitability factors, and have almost only been based on qualitative research methods. Presented findings offer practical implications for equestrian companies, in that the presented generalized knowledge and facts can be applied in daily business activities. Equestrian companies and future researchers can use the findings as a base to build on and develop further so it can be more practically applicable in equestrian companies.

The thesis is based on a quantitative research method, using data from a prior survey with an acceptable response rate. Multivariate analysis, binary logistic regression, is used in a deductive approach to identify factors associated with profitability. The logistic model shows that not owning land, revenue size, horses as main activity, and planned investment are four variables that significantly affect the perceived profitability of equestrian companies.

Sammanfattning

I arbetet kommer den upplevda lönsamheten att undersökas genom att vi undersöker hur strategier såsom diversifiering, investering, kapitalanskaffning och kostnadsreducering påverkar lönsamheten hos hästföretag. Om en näringsidkare upplever sig lönsam behöver inte det innebära att kvoten mellan resultat och kapital är hög, utan det kan bero på andra orsaker. Arbetet ska utifrån en enkät utgiven av LRF Häst genom LEAB undersöka vad som påverkar den upplevda lönsamheten hos hästföretag och försöka minimera informationsbristen kring ämnet.

Syftet med detta arbetet är att, utöver LRF Häst tidigare presenterade fakta, undersöka om det finns strategier och faktorer som påverkar hur hästföretagaren upplever sin lönsamhet. Dessa ska vara applicerbara i olika typer av verksamhetsgrenar och hjälpa hästföretagen samt vara till grund för vidare forskning inom ämnet. Detta är viktigt för hästnäringen idag då den forskning som finns ger inte den information som efterfrågas av näringen.

I arbetet har en kvantitativ metod använts med en deduktiv ansats, vilket innebär att teorier prövas. Tidigare forskning om vad som leder till lönsamhet i olika företag inom gröna näringarna har därför prövats. Detta för att kunna ta fram generaliserad kunskap om vad som leder till lönsamhet hos svenska hästföretag. Kunskapen kan även innebära att flera börjar intressera sig för hästföretagen som företagsform. Studien baseras på sekundärdata i form av enkät från LRF Häst, som analyserats i SPSS i en logistisk regression. Detta för att kunna beskriva relationen mellan den binära beroende variabeln (upplevd lönsamhet) och de oberoende variablerna.

Resultaten visade att sannolikheten att hästföretag upplever sin lönsamhet som god är negativ om hästföretaget har hästverksamhet som huvudsaklig verksamhet. Intäktsstorleken hade störst påverkan och hästföretag som har en högre omsättningsnivå än 500 000 kr per år har högre sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god. De hästföretag som hade planerat att inom närmaste 12 månaderna genomföra väsentliga investeringar i företaget har en ökad sannolikhet att den upplevda lönsamheten är god. Hästföretagen som äger sin mark har en minskad sannolikhet att ha god upplevd lönsamhet.

Förkortningar

HNS- Hästnäringens Nationella Stiftelse

LEAB- Lantbrukarnas Ekonomi AB

LRF Häst- Lantbrukarnas Riksförbund för hästmedlemmar

LRF- Lantbrukarnas Riksförbund

SPSS- Statistical Package for the Social Science

VIF- Variansinflationsfaktor-värde

Begreppsdefinitioner

Hästnäring- I detta arbete kommer definitionen för begreppet hästnäring innebära: “*Alla aktiviteter som baseras på användning och innehav av hästar, omfattande såväl hobby som professionella verksamheter samt omsättningen av hästrelaterade varor och tjänster*” (Hästnäringens Nationella Stiftelse 2015). Detta innebär att individer och företag som bedriver någon form av verksamhet med hästar i inkluderas i hästnäringen (Johansson, Andersson & Hedberg 2004).

Hästföretag- För detta arbete kommer begreppet hästföretag innebära, en yrkesmässig näringsverksamhet med inriktning häst som beskattas enligt 13 kap. 1 § Inkomstskattelagen (II 1999: 1229). Hästföretag inkluderar företag med hästuppfödning, utbildning (både häst och ryttare), stallplatsuthyrning, turism, ridsportbutiker, hälsoaktiviteter och andra verksamheter (Lantbrukarnas Riksförbund Häst 2014a).

LRF Häst- Är LRFs branschorganisation för hästmedlemmar och är en förkortning för *Lantbrukarnas Riksförbund för hästmedlemmar* (¹Lindberg). Målet för LRF Häst är att skapa “*..fler professionella hästföretag med ökad lönsamhet och konkurrenskraft..*” (LRF Häst u.å.). LRF Häst har i samverkan med andra organisationer fått i uppdrag att förbättra förutsättningarna för svenska hästföretagare (ibid). Antalet medlemmar som bedriver någon form av hästverksamhet utgör för närvarande 4000 av LRFs cirka 150 000 medlemmar (ibid). LRF Häst analyserar bland annat den politiska påverkan som företagen måste ta ställning till inom hästnäringen, men försöker samtidigt påverka och utveckla samarbete mellan ledande myndigheter och hästnäringen för att skapa ett gynnsamt företagsklimat (ibid).

Lönsamhet- Lönsamhet är grunden till överlevnad för alla typer av företag, vilket i teorin definieras som “*... förmågan att ge avkastning på investerat kapital..*” (Thomasson, Arvidson, Carrington, Johed, Lindquist, Larson & Rohlin 2013, s. 23) och är ett kvotmått mellan företagets resultat dividerat med företagets kapital (Thomasson et al. 2013). Det finns ett flertal bakomliggande faktorer till att lönsamheten förbättras i företag och dessa faktorer kan vara konsekvenser utav olika strategier (Ilbery 1991; Penrose 1963; Winborg & Landström 2001).

Upplevd lönsamhet- Enligt studier har det visat sig att begreppet självupplevelse har positivt samband med utförda arbetsprestationer och för företag är det arbetsprestationen som genererar årligt resultat och är avgörande för hur lönsamt företaget kommer att bli (Judge, Jackson, Shaws, Scott & Rich 2007; Mäkinen, Rantamäki-Lahtinen, Ylätaalo & Vehkamäki 2009; Thomasson et al. 2013). Det är upp till företagets ägare att avgöra om företaget når upp till de mål den har gällande lönsamheten, begreppet innebär olika saker beroende på vem som förfrågas (Reichel & Haber 2005; Carland, Hoy, Boulton & Carland 1984).

¹ Erika Lindberg, Lantbrukarnas Riksförbund Häst, 2017-05-12

Innehållsförteckning

1 INTRODUKTION.....	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	2
1.2.1 Empiriskt problem	2
1.2.2 Teoretiskt problem.....	3
1.3 SYFTE.....	3
1.4 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	3
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	4
1.6 DISPOSITION	4
2 TEORI.....	5
2.1 LÖNSAMHET	5
2.1.1 Självpupplevelse	6
2.1.2 Samband mellan lönsamhet och självupplevelse.....	6
2.2 FÖRETAGETS RESULTAT	6
2.2.1 Tillväxt och investering	7
2.2.2 Diversifiering.....	8
2.2.3 Kostnadsreducering.....	8
2.3 FÖRETAGETS KAPITAL	9
2.3.1 Finansiering	10
2.3.2 Pecking-order.....	10
2.4 TEORETISK SAMMANFATTNING	11
3 METOD.....	13
3.1 KVANTITATIV METOD	13
3.2 MATERIAL	14
3.3 URVAL	14
3.4 STATISTISK ANALYS	16
3.4.1 Korrelationsanalys	16
3.4.2 Logistisk regression.....	17
4 RESULTAT	20
4.1 LOGISTISK REGRESSION.....	20

4.2 VARIABLER SOM PÅVERKAR BEROENDE VARIABELN.....	23
4.2.1 Intäktsstorlek	23
4.2.2 Planerad investering	23
4.2.3 Huvudsaklig verksamhet.....	23
4.2.4 Mark	24
4.2.5 Övriga.....	24
5 DISKUSSION	25
5.1 RESULTATDISKUSSION.....	25
5.2 METODDISKUSSION	30
5.2.1 Kritik mot metod.....	30
5.2.2 Reliabilitet och validitet	30
5.3 BIDRAG TILL HÄSTNÄRINGEN.....	31
5.4 FRAMTIDA STUDIER	32
6 SLUTSATS	34
BILAGOR	42

Figur- och tabellförteckning

TABELL 1 BESKRIVNING AV DELTAGANDE FÖRETAG UPPDELAT PÅ HÄST (1) OCH ÖVRIG (0).....	15
TABELL 2. REDOGÖRELSE AV VARIABLER SOM KORRELERAR MED DEN UPPLEVDA LÖNSAMHETEN.....	17
TABELL 3. FÖRKLARING AV BEROENDE VARIABELN LÖNSAMHET.....	21
TABELL 4. FÖRKLARING AV DE OBEROENDE VARIABLERNASOM FÖRDES IN I REGRESSIONSANALYSEN	21
TABELL 5. LOGISTISK REGRESSIONSMODELL.....	22
FIGUR 1. DISPOSITION (EGEN BEARBETNING).....	4
FIGUR 2. PECKING-ORDER (EGEN BEARBETNING)	10
FIGUR 3. FÖRDELNING AV VARIABELN LÖNSAMHET EFTER ATT DEN KODATS OM I SPSS (EGEN BEARBETNING)...	19
FIGUR 4. VARIABLER SOM PÅVERKAR BEROENDE VARIABELN (EGEN BEARBETNING).	23
FORMEL 1. LOGISTISKA REGRESSIONEN.....	18

1 Introduktion

Det inledande kapitlet kommer att inkludera bakgrundsinformation om tidigare resultat som Lantbrukarnas Riksförbund-Häst (LRF Häst) har tagit fram genom LEAB samt hur dessa resultat ska användas som grund till arbetet. Resultaten som LRF Häst presenterar är baserad på en enkät som de har skickat ut till sina medlemmar år 2011, 2014 och 2016. Efter att bakgrundsinformationen presenterats kommer syftet med arbetet att tydliggöras, vilket sedan mynnar ut i problemformuleringarna som leder fram till frågeställningarna som arbetet har för avsikt att besvara. Kapitlet avslutas med en redogörelse av avgränsningar och arbetets disposition.

1.1 Bakgrund

Arbetet utgår från sekundärdata i form av en enkätundersökning utgiven år 2016 av LRF Häst genom Lantbrukarnas Ekonomi AB (LEAB). Enkäten skickades till 2000 av de LRF-medlemmar som angivit att de bedriver hästverksamhet (LRF 2014a). Enkätundersökningen har genomförts vid fler tillfällen och syftet med enkäten är att LRF Häst ska få fram viktig information som kan vara till värde för deras medlemmar. I detta arbete ska faktorer som kan leda till förbättrad upplevd lönsamhet försöka att identifieras utifrån enkäten.

Tidigare bearbetning av enkäten som LRF presenterar har utgått från hästföretagarnas självupplevelse (LRF 2014a), vilket visar hur företagarna själva upplever sin verksamhet. I arbetet är det likaså hästföretagarnas självupplevelse som är utgångspunkten, något som skulle kunna vara en nackdel men det skildrar trots allt hur hästföretagaren upplever sin situation (Kotler & Keller 2009). Det är en intressant infallsvinkel och kan vara viktigare än verkligheten då självupplevelsen påverkar individens beteende och beslut mer än verkligheten (ibid). Företagsägarens självupplevelse har även betydelse för huruvida företaget anses lönsamt, genom att det finns samband mellan arbetsprestationer, självupplevelse och lönsamhet (Bandura 1997; Thomasson et al. 2013).

I enkätundersökningarna som utfördes av LRF Häst visade det sig att hästföretag som genomfört väsentliga investeringar har ökat från 40 % till 44 % mellan år 2011 och 2014 (LRF 2014a). Samtidigt ökade omsättningsnivå hos hästföretag med 44 %, men trots detta upplevde 83 % av hästföretagen att det var den dåliga lönsamheten som är den största utmaningen (ibid). Dessa är några av de resultaten som tagits fram i en tidigare bearbetningarna av enkäten, vilka kan ses som motsägelsefulla. Främst för att en "god lönsamhet" är det som gör det möjligt för företag att investera och växa samt att det vanligtvis blir sämre lönsamhet direkt efter investering (Alkaraan & Northcott 2007). Detta på grund av att det oftast tillkommer stora kostnader vid investering (ibid). Om företaget har en dålig lönsamhet innan investeringen, så kan den medföra stora risker för företaget samt att de kan riskera att drabbas av finansiell stress (Franks 1997). Investeringar är viktiga för företag, eftersom det kan gynna tillväxten och förhoppningsvis öka den framtida omsättningen (Olve & Samuelsson 2008). Dock har det visat sig att investeringar inte alltid leder till att företaget växer och blir mer lönsamt, vilket är ytterligare en orsak till att företag väljer att inte investera (Kiviluoto 2013).

Finansiering av en investering det är oftast det som medför störst risk och är det svåraste hindret att överkomma, i vissa fall måste företaget ta hjälp av externa intressent för att kunna genomföra investeringen (Myers & Majluf 1984; Mäkinen 2001). Skulle marknaden förändras så att inte företaget gynnas av investeringen kan extern finansiering medföra svåra konsekvenser för

ägarna (ibid). Bland annat kan de tappa kontrollen över sitt företag eller att de förlorar det helt (ibid). Därför ska intern finansiering alltid gå före extern finansiering för bibehållen makt i företaget, vilket även stöds av Myers & Majluf pecking-order teori (1984). Det är även viktigt att se över investeringar och minimera skulder, så att företaget får en optimal utgångspunkt efter investering (Franks 1997). Detta minskar då risken för att företaget drabbas av finansiell stress eller att de går i konkurs (Franks 1997; Winborg & Landström 2001).

Majoriteten av de tillfrågade hästföretagen som svarat på enkäten anger att lönsamheten är dålig trots att omsättningsnivån ökat för hästföretagen som erbjuder tjänster såsom körutbildningar, ridutbildningar och ridturism (LRF 2014a). I tidigare studier har det även visat sig att de flesta hästföretagen bedriver andra verksamheter på sidan av hästverksamheten och att det endast är 50 % av hästföretagarna som har hästdelen som huvudsaklig verksamhet (Jordbruksverket 2013). Detta visar på att en stor del av alla hästföretag har valt att diversifiera sig och har andra verksamhetsgrenar utöver hästverksamheten (Liljenstolpe 2009). I Sverige har troligtvis allt fler hästföretag valt att diversifiera sig, eftersom att en diversifiering kan leda till att de når nya marknadsområden vilka kan ge möjlighet att höja omsättningsnivån och på så sätt öka lönsamheten (Liljenstolpe 2009; Penrose 1963). Ilbery (1991) menar att diversifiering för lantbruksföretag dels handlar om att utveckla nya verksamhetsgrenar, men menar även att det handlar om en omfördelning av företagets resurser.

Flertal undersökningar har genomförts för att studera lönsamheten inom den gröna näringen (LRF 2014b; LRF Konsult 2017). Dock finns det endast en begränsad mängd studier som är genomförda för hästföretagande. I tidigare studier som fokuserat på ridskolor och har det visat sig att ridskolornas lönsamhet ökade som ett resultat av långvarig och kompetent personal, men förstärks av ett bra samarbete mellan personal och styrelsen (Bore & Lindström 2015). Andra aspekter med positiv effekt på lönsamheten var val av ridskolechef, då denna representerar verksamheten och ska vara en god förebild samt hästmaterialet och god kundvård (ibid). Asheim, Surry och Andersson (2014) har identifierat kritiska lönsamhetsfaktorer för hästföretag i Sverige och Norge. De fann att ålder på företagarna var en påverkande faktor då yngre entreprenörer oftast lyckades bättre än äldre, rätt storlek på verksamheten och gårdens läge påverkade även de lönsamheten (ibid).

Med detta som grund ska arbetet med enkäten tydliggöra vad det är som gör att vissa hästföretagare upplever sig som lönsamma och andra inte. Trots att en stor del information redan är framtagen ur enkäten finns det med stor sannolikhet mer att hämta ur den. Genom att göra en objektiv analys av delar av enkäten kan eventuellt nya samband upptäckas, vilket skulle kunna innebära att de tidigare framtagna sambanden mellan de olika frågorna är felaktiga.

1.2 Problemformulering

1.2.1 Empiriskt problem

En undersökning som genomfördes 2014 av LRF Häst visade att 83 % av alla anslutna hästmedlemmar upplevde att deras lönsamhet var dålig (LRF 2014a). Trots att samma företag även uppgett att omsättningsnivån har ökat med 44 % sedan 2011 och att de planerar att investera (ibid). Ungefär hälften av de företag som deltog i undersökningen hade hästföretagande som huvudsaklig verksamhet och lika många av företagen redogör att de har genomfört väsentliga investeringar i företaget det senaste året (ibid).

Det empiriska problemet grundas i att hästföretagare saknar generell kunskap om hur de kan förbättra den upplevda lönsamheten. Dessutom kan de lönsamhetsfaktorer som identifierats i tidigare studier inom hästnäringen vara svåra för hästföretag att applicera i sin verksamhet då de är riktade till specifika typer av företag och inte hästföretag generellt (Asheim, Surry & Andersson 2014; Bore & Lindström 2015).

1.2.2 Teoretiskt problem

Lönsamhet är ett nyckeltal som ska ge en inblick i hur framgångsrikt ett företag är (Carland et al. 1984; Mautz 1994). Lönsamhet är ett komplext begrepp och påverkas av en rad faktorer, vilka har kunnat urskiljas inom vissa branscher. För hästnäringen har flertalet studier genomförts för att undersöka lönsamheten i olika slags hästföretag och flera påverkande faktorer har identifierats (Bore & Lindström 2015). Inom hästnäringen har studier genomförts på bland annat ridskolor och då visade det sig att kompetent personal, rätt val av ridskolechef, bra hästmateriel och god kundvård har stor betydelse för lönsamheten (Bore & Lindström 2015). Flertalet engelska studier har även genomförts, men de är svåra att tillämpa då de blir bristande. Detta på grund av att översättning medför feltolkningar samt att de är svåra att tillämpa i Sverige då de är framtagna i andra länd (Baban et al. 2011; Sweet 2011).

Det teoretiska problemet är att det saknas studier angående generella faktorer som påverkar den självupplevda lönsamheten hos hästföretag. Studierna som har genomförts saknar generaliserbara resultat, då dessa oftast är kvalitativa och har anpassats till den gruppen som har studerats. Därför finns det ett behov att identifiera faktorer som kan vara betydande för ökad upplevd lönsamhet hos hästföretag i Sverige generellt.

1.3 Syfte

Utmaningarna med den upplevda lönsamheten för svenska hästföretag resulterar i ett behov att identifiera generella faktorer som påverkar den upplevda lönsamheten. Syftet med detta arbetet är att, utöver LRF Häst tidigare presenterade fakta, undersöka om det finns strategier och faktorer som påverkar hur hästföretagaren upplever sin lönsamhet. Dessa ska vara applicerbara i olika typer av verksamhetsgrenar och hjälpa hästföretagen samt vara till grund för vidare forskning inom ämnet.

1.4 Frågeställningar

För arbete kommer följande frågeställningar att behandlas:

-Vad är det som gör att vissa av LRF medlemmarna som deltog i LRF Häst enkätundersökning upplever sig ha god lönsamhet jämfört med andra?

-Hur påverkar strategier såsom diversifiering, investering, kapitalanskaffning och kostnadsreducering den upplevda lönsamheten hos hästföretag?

1.5 Avgränsningar

Detta arbete skrivs inom området företagsekonomi och det är den upplevda lönsamhet hos LRF-medlemmarna med hästföretag som kommer att undersökas. Arbetet kommer att behandla ämnet ekonomistyrning och även beröra ämnet organisationsteori. Ekonomistyrning definieras som “avsiktligt påverkan på en verksamhet och dess befattningshavare i avsikt att nå vissa ekonomiska mål” (“Ekonomistyrning” 1994). Eftersom arbetet ska undersöka vad som kan påverka den upplevda lönsamheten, har även entreprenören studerats och därför faller arbetet även inom ramarna för organisationsteori (Bakka, Fivelsdal & Lindqvist 2006). Detta på grund av att den upplevda lönsamhet kan förbättras genom olika beslut som entreprenören tar (ibid).

Arbetet kommer endast innefatta analys av LRFs medlemmar som angivit att de bedriver någon form av hästverksamhet. Detta för att arbetet skulle omfatta en undersökning av hästföretag och deras lönsamhet. Tidsbegränsningar gjorde att det vara mer fördelaktigt att använda sekundärdata, då det gav mer tid till analys av data. Arbetet kommer att utgå ifrån enkätsvaren av LRF-medlemmarna med hästföretag med stöd av dessa svar ska en representativ bild av deras upplevda lönsamhet att skapas.

1.6 Disposition

Figur 1. Disposition (Egen bearbetning).

Figur 1 redogör den disposition som arbetet är uppbyggt efter. Det första kapitlet börjar med en inledande bakgrundsbeskrivning vilken inkluderar en överblick av situationen för de svenska hästföretagen. Sedan formuleras det empiriska och teoretiska problemet som sedan mynnar ut i två frågeställningar. Kapitlet fortsätter med en förklaring av arbetets syfte. Slutligen presenteras de begrepp som detta arbete använder sig av. I kapitel två presenteras de teorier som utgör den teoretiska ramen för arbetet och avslutas med en teoretisk sammanfattning. I det tredje kapitlet introduceras den metod som använts till arbetet samt kritik till vald metod. Därefter beskrivs det material som använts för analysen. I kapitel fyra redovisas arbetets resultat från den binära logistiska regressionen och korrelationsanalysen. Resultaten och studiens kvalitet diskuteras i kapitel fem. Därefter redovisas förslag till vidare forskning samt bidrag till hästnäringen. I kapitel sex presenteras slutsatsen om vad diskussionen och resultaten leder fram till. Slutligen presenteras alla referenser och därefter följer bilagorna.

2 Teori

Den teoretiska utgångspunkten för arbetet innefattar inledningsvis grundläggande teorier för begreppet lönsamhet och vad som påverkar lönsamhet hos företag. Därefter presenteras teorier beträffande företagens resultat och hur resultatet kan påverkas genom tillväxt, investering, diversifiering och kostnadsreducering via finansiell bootstrapping. Vidare presenteras teorier kring företagets kapital, finansiering och pecking-order. Kapitlet avslutas med en sammanfattning för att ge en överblick av den teoretiska grunden som detta arbete bygger på.

2.1 Lönsamhet

Lönsamhet är grunden till långsiktig överlevnad för alla typer av företag och definieras som *”Företagets förmåga att ge avkastning på investerat kapital”* (Thomasson et al. 2013, s. 314). Lönsamhet beräknas som ett kvotmått mellan företagets resultat dividerat med företagets kapital och visar hur väl verksamheten bedrivs i förhållande till det kapital som finns att tillgå (ibid). Företagets kapital består av eget kapital samt lånat kapital (ibid). Företagets kapital används för att finansiera verksamheten och det är viktigt att uppnå rätt balans mellan de två kapitalkällorna (Anthony et al. 2014).

Det finns ett flertal bakomliggande faktorer till vad som påverkar lönsamheten hos företag och många av faktorerna är konsekvenser utav olika strategiska beslut (Simpson, Tuck & Bellamy 2004; Thomasson et al. 2013). För att uppnå lönsamhet bör företag fokusera på att öka intäktsnivån men även att identifiera och reducera kostnader (ibid). Dessutom krävs det att företaget strävar efter att uppnå rätt balans mellan kapitalkällorna (Anthony et al. 2014). Tidigare studier visar att faktorer som påverkar lönsamheten kan vara både externa och interna (Mäkinen 2001; Nilsson & Häckner 2007; Simpson, Tuck & Bellamy 2004).

De externa faktorerna kan till exempel innefatta branschstruktur och konkurrens och de interna faktorerna kan till exempel handla om företagsägarens mål och arbetsprestationer, relationer till anställda, utbildning, tidigare erfarenheter och personliga egenskaper (Hansson 2008; Judge et al. 2007; Mäkinen 2001; Mäkinen et al. 2009; Simpson, Tuck & Bellamy 2004). Dessutom kan lönsamhet uppnås beroende på i vilken grad företagsägaren är villig att ta risker, hur flexibel, målinriktad och beslutsam företagsägaren är (Burgess & Bryant 2001; Nandram 2002). Därtill är individens unika upplevelse en faktor av betydelse (Simpson, Tuck & Bellamy 2004). Nilsson & Häckner (2007) menar även att det finns indikationer på ett positivt samband mellan lämpligt utformad affärsidé och ett företags lönsamhet samt att företag bör arbeta med en lönsam affärsmodell redan vid företagsuppstarten. Mintzberg (1982) anser att lönsamheten påverkas av hur väl affärsidén realiserar samt att affärsidén är den centrala länken mellan företaget och dess marknad. Att ett företag därefter är lönsamt är ett bevis på att affärsmodellen är fungerande (ibid). Vidare är faktorerna unika för varje branschgrupp men även för varje individuellt företag och lönsamhet som bestäms av yttre intressenter saknar relevans om företagsägaren inte själv ser företaget som lönsamt (Nilsson & Häckner 2007).

Lönsamhet är ett av flera mått som mäter hur framgångsrikt ett företag är men att avgöra om ett företag är framgångsrikt är en mångfacetterad uppgift (Beaver 2002; Kiviluoto 2013; Thomasson et al. 2013). Ett företags lönsamhet är resultatet av de strategiska beslut som en företagsägare fattar och kan i efterhand beräknas genom olika prestationsmått (Kiviluoto 2013; Thomasson et al. 2013). Varje företagsägare har en egen definition av vad lönsamhet innebär och det är upp till företagets ägare att avgöra huruvida företaget når upp de lönsamhetsmål som

företaget har (Carland et al. 1984; Mautz 1994; Simpson, Tuck & Bellamy 2004). Begreppet lönsamhet har därav en subjektiv innebörd av individens unika upplevelse och kan exempelvis förknippas med överlevnad, att företaget har överlevt ytterligare ett år, överlevt ur en kris eller liknande (Reichel & Haber 2005; Simpson, Tuck & Bellamy 2004). Företagets förmåga att överleva är även ett tecken på att företagets bedrivs effektivt (Thomasson et al. 2013). På grund av den personliga upplevelsens betydelse kan det vara en utmaning att mäta individuella företags lönsamhet då enbart ett positivt resultat inte nödvändigtvis innebär att företagsägaren är nöjd med lönsamheten (Ax, Johansson & Kullvén 2009; Simpson, Tuck & Bellamy 2004).

2.1.1 Självupplevelse

En individs upplevelse av sig själv (self-perception) innefattas i ett mer generellt övergripande begrepp som ofta benämns självbild (self-concept). Under detta begrepp kan även andra element som rör hur självet uppfattar världen och dess relation till världen finnas som formar personligheten och ligger till grund för olika beslut och agerande (Bandura 1997; Hansson 2008; Kotler & Keller 2009; "Percept" 2006; "Själv" 2006; "Självet" 1995; "Upplevelse, upplevande" 2006). Andra termer som förekommer i sammanhanget är bland annat självförtroende, självkänsla, självförmåga med flera (ibid). Det sistnämnda, självförmåga (self-efficacy), innebär en tro på sin egen förmåga att göra det som är nödvändigt för att producera ett önskat resultat och beskrivs inom psykologin som "*a individuals' judgments regarding their ability to perform a given activity effectively*" (Bandura 1997, s. 28). Självupplevelse hänvisar till processen att kunna ta in, välja, strukturera och analysera information för att kunna skapa en bild av världen (Kotler & Keller 2009). Individens unika upplevelse har en subjektiv innebörd och upplevelse är skillnaden mellan den absoluta sanningen samt den virtuella sanningen som formas av åsikter, media eller rykten (ibid). Enligt Kotler och Keller (2009) är självupplevelsen viktigare än verkligheten då självupplevelsen påverkar en individs personliga beteende i större omfattning än vad verkligheten gör.

2.1.2 Samband mellan lönsamhet och självupplevelse

Som nämndes i avsnitt 2.1 är det företagsägarens individuella upplevelse som är av betydelse om företaget uppnår de lönsamhetsmål som företagsägaren förväntar sig av företaget (Ax, Johansson & Kullvén 2009; Carland et al. 1984; Mautz 1994; Reichel & Haber 2005; Simpson, Tuck & Bellamy 2004). Därav innebär lönsamhet olika saker beroende på vem som tillfrågas. Enligt tidigare studier har begreppet självupplevelse ett positivt samband med utförda arbetsprestationer (Judge et al. 2007; Mäkinen et al. 2009). För företag är det arbetsprestationen som genererar det årliga resultat, vilket är ett av instrumenten som avgör huruvida företaget är lönsamt eller inte (Anthony et al. 2014; Judge et al. 2007; Mäkinen et al. 2009; Thomasson et al. 2013). Således visar tidigare studier på att det finns ett positivt samband mellan självupplevelse och företagets lönsamhet.

2.2 Företagets resultat

Företagets resultat är differensen mellan företagets intäkter för en viss tidsperiod och de kostnader som tillkommit under perioden (Thomasson et al. 2013). Företagets resultat uttrycks i absoluta tal och är betydande för externa intressenter (Anthony et al. 2014; Ax, Johansson & Kullvén 2009). När differensen är positiv anses företaget generera vinst och vinsten i sig är den ekonomiska belöning en företagsägare vill få för att återspegla den risk ägaren tar (Ax, Johansson & Kullvén 2009). Företagets resultat används till att beräkna hur lönsamhet ett företag är genom att dividera resultatet med företagets kapital (Ax, Johansson & Kullvén 2009; Burgess & Bryant 2001). Dessutom är företagets resultat betydande för externa intressenter

såsom leverantörer, kunder, kreditbolag och andra långgivare som har intresse att på olika sätt investera i företaget (Anthony et al. 2014). Vidare är resultatet en viktig finansieringskälla för företaget och vinst som kvarstår efter utdelning och andra betalningar kan återinvesteras i verksamheten (Myers & Majluf 1984).

Företagets intäkter innefattar försäljningsvärdet av de prestationer (varor och tjänster) som utförs eller levereras för en viss tidsperiod, även kallat omsättning (Ax Johansson & Kullén 2009; Thomasson et al. 2013). Intäktsnivån är viktig för alla företag då ett negativt resultat inte leder till långsiktig överlevnad, men att hitta den optimala intäktsnivån är svårt (Anthony et al. 2014). Tidigare studier indikerar att dålig lönsamhet kan bero på att företag inte debiterar tillräckligt för sina tjänster/produkter eller att företaget på olika sätt är ineffektiva (Mäkinen 2001).

Företagets kostnader är anskaffningsvärdet för förbrukade resurser och de totala kostnaderna innefattar en rörlig och en fast del (Ax, Johansson & Kullén 2009). De rörliga kostnaderna förändras kontinuerligt och parallellt med förändringar i verksamhetsvolymen (ibid). De fasta kostnaderna kan vara helt fasta, halvfasta samt driftsbetingade (ibid). Det är viktigt för företag att veta skillnaderna mellan kostnadsbegreppen så att resultatet inte påverkas negativt av förändringar i verksamhetsvolymen samt veta hur kostnaderna kan påverkas (ibid). Dessutom ska företag kunna fastställa vilka kostnaderna varit för att erhålla företagets intäkter, även kallat matchningsprincipen (Thomasson et al. 2013). För att öka företagets resultat kan företaget arbeta med att effektivisera verksamheten antingen via förändringar i intäktsnivån eller i kostnadsstrukturen (Ax, Johansson & Kullén 2009; Burgess & Bryant 2001). Dock är det upp till företagsägaren att avgöra vilka strategier som lämpar sig bäst för det specifika företaget (ibid).

2.2.1 Tillväxt och investering

Flertalet faktorer leder till att företagets resultat kan förbättras och på så sätt även företagets lönsamhet. Faktorerna kan även vara en konsekvens av att företaget upptäckt en möjlighet att växa (Ilbery 1991; Penrose 1963). Det finns ett grundläggande antagande att hög tillväxt per automatik leder till hög lönsamhet men detta menar Kiviluoto (2013) inte är självklart. Vidare anses tillväxt vara en indikation på lönsamhet eftersom tillväxt är ett resultat av företagsägarens strategiska beslut (ibid). Det finns flertalet faktorer som påverkar tillväxten hos företag men även en mängd faktorer som hindrar tillväxt (ibid). Studier visar att tillväxt är ett resultat av företagsägarens val och möjlighet att reagera på förändringar på marknaden och att företag med hög tillväxt har utvecklat befintliga styrkor, diversifierat sig samt begränsat sitt utbud av aktiviteter (O'Gorman 2001). Kiviluoto (2013) anser att de företag som främst fokuserar på att stärka lönsamheten snarare än tillväxt har tre gånger så stor sannolikhet att uppnå en lönsam tillväxt.

Tillväxt kan ske dels genom förändring i mängd när ett företag växer men även genom en process av organisatoriska förändringar eftersom det i sig leder till ökning i mängd och omsättning (Penrose 1963). Penrose (1963) skiljer även på hur företag kan växa genom organisk tillväxt (intern) eller förvärvad tillväxt (extern) då båda är två olika strategier för företagsutveckling. Organisk tillväxt innebär att företag växer genom att det utvecklas och anställer mer personal samt ökar produktionen. Förvärvad tillväxt handlar om företagsförvärv, att företaget växer genom att köpa upp andra företag (ibid). Försäljningstillväxt kan ses som ett bevis på att företaget är lönsamt, dock aldrig utan att veta hur och varför tillväxten uppnåtts (Drucker 1982; Kiviluoto 2013). Forskning lyfter fram att tillväxtmöjligheter alltid kommer att

finnas så länge företag kan matcha möjligheten med rätt kombination av resurser där individens kreativa förmåga avgör om möjligheten kan utnyttjas, leda till tillväxt och ökad lönsamhet (Lockett, Wiklund, Davidsson & Girma 2011; Shane 2003).

Många gånger krävs det omfattande investeringar för att företaget ska klara av förändringar (Olve & Samuelsson 2008). Investeringar görs även för att förbättra företagets möjligheter till överlevnad och långsiktig resultatutveckling (ibid). För företag innebär strategiska investeringar en uppoffring av omedelbar konsumtion med syfte att stärka företaget genom att framtida intäkter ökar som ett resultat av investeringen (Olve & Samuelsson 2008; Alkaraan & Northcott 2007). Vidare gör företagen investeringar för att långsiktigt försöka sänka sina kostnader och på så sätt öka företagets lönsamhet (Alkaraan & Northcott 2007). Genom att ersätta befintliga resurser med nya, eller att öka företagets kapacitet och bli mer effektiv, kan företaget uppnå högre lönsamhet (ibid).

2.2.2 Diversifiering

För att hantera eventuell osäkerhet och säkerställa framtida intäkter kan företag diversifiera sig och ha fler verksamhetsgrenar som genererar intäkter (Brassington & Pettit 2007). Diversifiering kan beskrivas som en synergisk strategi då kombinerade aktiviteter och tillgångar kan ge en större effekt tillsammans än var för sig (Brassington & Pettit 2007). Vissa företag får därigenom fördelar genom att resurserna utnyttjas på flera sätt inom företaget (ibid). Genom diversifiering kan företagen skapa större möjligheter till att bli lönsamma (ibid). Penrose (1963) lyfter fram att diversifiering är en naturlig väg att gå för att nå en ny marknad om ett företag inte kan växa mer på sin existerande marknad. Det kan också vara en strategi för företag att undvika konkurs (Barbieri & Mahoney 2009).

Det är företagets nuvarande resurser som avgör vilken riktning diversifieringen tar antingen via diversifiering på helt nya områden eller genom att vidareutveckla existerande områden (Penrose 1963). Hansson, Fergusson och Olofsson (2010) anser att diversifiering innebär riskreducering och begreppet handlar om att fler produktionsgrenar utvecklas för att eliminera riskerna med att endast driva den befintliga verksamheten. Motiveringen till att företag vill diversifieras är ofta att det finns en osäkerhet i den befintliga verksamheten och att företaget därav vill utveckla ytterligare en verksamhetsgren för att skapa stabilitet (Barbieri & Mahoney 2009). Diversifieringen kan även ske oplanerat som ett resultat av en problemlösning (Amanor-Boadu 2013; Hansson et al. 2010). Den senare sker oftare i större omfattning än diversifiering genom strategiska beslut (ibid).

Specialiserade företag är ofta sårbara i en dynamisk omvärld på grund av ny teknik och ändrade konsumtionsmönster (Penrose 1963). Dessutom kan ett specialiserat företag som fokuserar på produktionsvolym misslyckas med att utnyttja sina resurser optimalt (ibid). Genom att sprida produktionen över ett större sortiment av produkter kan företaget uppnå en högre lönsamhet då ett större sortiment genererar mer intäkter (ibid). För företag med outnyttjade resurser är det naturligt att utöka verksamheten med en ny verksamhetsgren där dessa resurser kommer till användning (Ilbery 1991). Dock menar Penrose (1963) att det är viktigt att inte glömma kärnverksamheten då försvinner fördelen med diversifieringen.

2.2.3 Kostnadsreducering

Genom att se över och minska företagets totala kostnader kan företagets resultat och lönsamhet förbättras (Ax Johansson & Kullvén 2009; Thomasson et al. 2013). På flera olika sätt kan

företaget reducera de totala kostnaderna för att undvika att kostnaderna påverkar resultatet alltför negativt (Winborg & Landström 2001). Ett sätt att kostnadsreducera är att minska behovet av externt kapital vid investeringar och istället återinvestera eventuell vinst (ibid). Att minska behovet av externt kapital är även viktigt för att kunna behålla kontrollen över företaget (ibid). Watson et al. (1998) fann att pengar inte var huvudmotivationen för företagsägare utan nöjet att äga ett företag och friheten att kontrollera företaget ensam var viktigare faktorer för tillväxt och lönsamhet. Detta stärks av Olofsson och Berggren (1998) som fann att svenska företagsägare värderar frihet och kontroll högt. Att vara restriktiv med extern finansiering är dessutom betydande eftersom det finns ett finansiellt gap på kapitalmarknaden där utbudet av kapital underskrider efterfrågan av kapital (Landström & Löwegren 2009).

Winborg och Landström (2001) har av ovan nämnda anledningar presenterat ett sätt för företag att kostnadsreducera som kallas finansiell bootstrapping. Finansiell bootstrapping innebär att företag kan anskaffa sig resurser utan att öka det finansiella flödet ut ur företaget eller minska ägandeandelen (Winborg & Landström 2001). Finansiell bootstrapping kan ske genom att företaget ser över investeringar, minimerar skulder och genom att söka offentliga bidrag (ibid). Ebben och Johnson (2006) vidareutvecklade konceptet och menar att företagen inte bör exkludera banklån utan enbart minimera behovet av extern finansiering. Enligt Winborg och Landström (2001) finns det sex olika metoder för bootstrapping varav de första fem är interna och den sista extern:

1. Köpa begagnad utrustning istället för ny utrustning,
2. Förhandla fram mer fördelaktiga villkor med sina leverantörer,
3. Undvika att ta ut ägarens/VD:s lön under en viss period,
4. Avsiktligt fördröja utbetalningar till sina leverantörer,
5. Tillämpa rutiner för att påskynda inbetalningar från kund,
6. Låna utrustning från andra företag under en viss period.

Forskningen är inte överens kring begreppet finansiell bootstrapping. Enligt Harrison et al. (2004) finns det två grundläggande former av bootstrapping. Den ena formen innebär att företaget använder sig av kreativa lösningar och anskaffar kapital utan att nyemittera eller genom extern finansiering (ibid). Den andra formen går ut på att minimera behovet av extern finansiering vilket kan uppnås genom att färre antal eller inte lika kostsamma resurser anskaffas (ibid). Landström och Löwegren (2009) anser även att företag bör utnyttja sitt sociala nätverk för att komma åt och dela andras resurser. Vidare rekommenderas företagen att hyra tillgångar såsom mark och maskiner som vanligen innebär höga räntekostnader och amorteringar istället för att göra omfattande investeringar och köpa egna (Landström & Löwegren 2009; Swedbank 2011; Winborg & Landström 2001). På så sätt undviker företagen att belåna befintliga resurser för mycket och bibehåller kontrollen i företaget (ibid).

2.3 Företagets kapital

En av företagsägarens viktigaste uppgifter är att hitta rätt balans mellan företagets eget kapital och företagets skulder (Anthony et al. 2014). Alla företag har ett kapitalbehov som beräknas som summan av anläggnings- och rörelsekapital och kapitalet används i företaget delvis för att skapa företagets resultat (Ax, Johansson & Kullvén 2009). Företagets kapital är ett instrument utöver företagets resultat som används för att beräkna hur lönsamt ett företag är (Ax, Johansson & Kullvén 2009; Myers & Majluf 1984). Kapitalet anskaffas via finansieringar antingen genom eget kapital eller via främmande kapital (Thomasson et al. 2013). För att bibehålla finansiell kontroll av företaget är det viktigt att hitta rätt balans mellan kapitalkällorna (Olofsson &

Berggren 1998; Watson et al. 1998). Finansiell kontroll som är rätt balans mellan företagets eget kapital och företagets skulder styrs av företagets ägare men för att minska risken att drabbas av finansiell stress bör företaget ha en högre andel eget kapital än skulder (Franks 1997).

2.3.1 Finansiering

Som tidigare nämnts är investeringar något som gynnar framtida intäkter där eventuell vinst kan återinvesteras i företaget (Alkaraan & Northcott 2007). För att kunna investera och på så sätt öka lönsamheten i företaget kan det vara nödvändigt att se över företagets kapitalstruktur och kapitalanskaffning då det kan påverka den finansiella stressen i företaget (Franks 1997). Det finns tre olika finansieringskällor för företag och dessa är intern finansiering genom insättning av ägarkapital, extern finansiering via lånat kapital samt extern finansiering via nytt kapital i form av riskkapital (Landström & Löwegren 2009; Thomasson et al. 2013). Då tidigare undersökningar visar att småföretagare i Sverige har svårt att få banklån bör företagen reflektera över vilken kapitalstruktur som passar bäst för företaget och ta restriktiva beslut gällande extern finansiering (Landström 2003; Landström & Löwegren 2009).

Enligt Modigliani och Miller (1963) kan företagets värde öka genom upplåning och en högre belåning genererar ett ökat värde på företaget. En ökad skuldsättning leder till att den årliga skattenivån minskar via skatteskölden (ibid). Skatteskölden innebär att när ett företag har finansierats genom upplåning uppstår det avdragsgilla kostnader såsom räntekostnader vilka minskar den årliga skattenivån för företaget (ibid). Dock är forskningen inte överens kring skuldsättningsnivån då höga räntekostnader och amorteringar även kan bidra till lägre lönsamhet (Mäkinen 1997).

2.3.2 Pecking-order

Myers och Majluf (1984) anser att det finns en pecking-order (rangordning) för hur företag bör använda sig av finansieringskällorna. Dessa illustreras i Figur 2. Intern finansiering rekommenderas att användas först och eventuell vinst bör återinvesteras inom företaget (Myers & Majluf 1984). Därefter rekommenderas extern finansiering via banklån som innebär räntekostnader och amorteringar. Slutligen rekommenderas företagen att använda sig av extern finansiering via riskkapital där företaget behöver ge upp ägarandelar för att få tillgång till nytt kapital (ibid). Myers och Majluf (1984) menar att intern finansiering alltid bör gå före extern finansiering för att bibehålla makten över företaget.

Figur 2. Pecking-order, rangordning för hur företag bör finansiera (Egen bearbetning).

Hamberg (2004) har utvecklat pecking-order modellen och menar att rangordningen av de olika finansieringskällorna bör börja med internt genererade medel (eget kapital) samt redan godkända krediter eller banklån från nuvarande långivare. Sista alternativet innefattar emission av obligationer eller konvertibla värdepapper, utfärdande av stamaktie till huvudägare eller till nya investerare samt utfärdande av önskat lager (ibid).

Genom att rangordna sina finansieringskällor kan företagen minska räntekostnader och andra kostnader som uppstår genom belåning (Myers & Majluf 1984). Franks (1997) anser även att

företag kan minska risken att drabbas av finansiell stress genom tre olika strategier. Dels kan företag öka produktiviteten, därefter kan företag kostnadsreducera genom försäljning av de tillgångar som medför räntekostnader samt slutligen bör företaget återgå till att ha högre andel eget kapital än tillgångar (ibid). Företag med hög avkastning på det egna kapitalet har dessutom en mindre risk att drabbas av finansiell stress på grund av en hög skuldandel med risk att få betalningssvårigheter (ibid).

2.4 Teoretisk sammanfattning

Med ovan presenterade teorier och tidigare forskning som grund utvecklas hypotesen för detta arbete om faktorer som påverkar den upplevda lönsamheten hos hästföretag. Även om det går att beräkna lönsamhet med objektiva prestationsmått är lönsamhet ett komplext begrepp och kan därav vara svårt att analysera (Kivilouto 2013; Thomasson et al. 2013). En anledning är att det finns många faktorer som påverkar lönsamheten samt att varje företagsägare har en egen subjektiv upplevelse om vad lönsamhet innebär (Carland et al. 1984; Mautz 1994; Simpson, Tuck & Bellamy 2004). En företagsägares upplevda lönsamhet påverkas av flertalet bakomliggande faktorer som alla är konsekvenser av olika strategiska beslut (Simpson, Tuck & Bellamy 2004; Thomasson et al. 2013). För att påverka den upplevda lönsamheten kan företag arbeta med att förbättra det årliga resultatet då resultatet är betydande för externa intressenter och en eventuell vinst bör ses som en viktig finansieringskälla för företaget (Anthony et al. 2014; Myers & Majluf 1984). Resultatet kan även påverkas av att effektivisera verksamheten antingen genom att öka företagets intäktsnivå eller via kostnadsreducering (Ax, Johansson & Kullvén 2009; Burgess & Bryant 2001).

Ett sätt att påverka företagets intäktsnivån kan vara att göra investeringar (Alkaraan & Northcott 2007; Olve & Samuelsson 2008). För företag innebär strategiska investeringar en uppoffring av konsumtion med syfte att framtida intäkter ökar som ett resultat av investeringen (ibid). Dock medför investeringar ekonomiska konsekvenser (ibid). Via investeringar kan även företagets tillväxtmöjligheter öka vilket kan leda till ökad upplevd lönsamhet (Lockett et al. 2011; Shane 2003). För att säkerställa företagets nuvarande och kommande intäkter bör företaget utveckla en affärsmodell på ett sådant sätt att den realiserar företagets affärsidé (Mintzberg 1982; Nilsson & Häckner 2007). Genom att utveckla en lämplig affärsmodell kan företaget påverka den upplevda lönsamheten (ibid). Vidare påverkas den upplevda lönsamheten av att företaget diversifierar sig med fler verksamhetsgrenar (Amanor-Boadu 2013; Brassington & Pettit 2007; Hansson et al. 2010; Ilbery 1991; Penrose 1963). Fler verksamhetsgrenar genererar dessutom mer intäkter (ibid). Ett annat sätt för företagen att påverka den upplevda lönsamheten är att kostnadsreducera via olika metoder av finansiell bootstrapping (Harrison et al. 2004; Winborg & Landström 2001). Genom att minska behovet av externt kapital och räntekostnader kan företaget även bibehålla kontrollen över företaget (Ebben & Johnson 2006; Harrison et al. 2004; Winborg & Landström 2001). Ytterligare ett sätt att kostnadsreducera och påverka den upplevda lönsamheten är att företaget hyr tillgångar istället för att köpa egna (ibid). Att hyra tillgångar såsom mark och maskiner som vanligen innebär höga räntekostnader och amorteringar är en bra strategi för företag med låg lönsamhet (Swedbank 2011).

Genom att företaget använder sig av kreativa lösningar kan företaget fortfarande göra investeringar men färre eller mindre kostsamma resurser bör anskaffas (Franks 1997; Harrison et al. 2004). Vidare är ett sätt att påverka den upplevda lönsamheten att avskaffa tillgångar med räntekostnader och istället ersätta dessa till exempel genom att arrendera och på så sätt minska företagets risk för finansiell stress (Franks 1997). Därtill innebär det finansiella gapet på kapitalmarknaden svårigheter för företag att anskaffa externt kapital. Genom att hyra tillgångar

slipper företaget dessa svårigheter (Mäkinen 1997; Landström 2003; Landström & Löwegren 2009). Att hitta rätt balans mellan företagens eget kapital och företagens skulder är viktigt för att kunna påverka den upplevda lönsamheten (Anthony et al. 2014; Franks 1997; Modigliani & Miller 1963; Mäkinen 1997). Därav påverkas den upplevda lönsamheten av att företaget följer pecking-order modellen för finansieringar och undviker att bli för tungt skuldsatta vilket har visat sig leda till dålig lönsamhet (Hamberg 2004; Mäkinen 1997; Myers och Majluf 1984).

Utifrån resonemangen ovan kommer detta arbete fokusera på att undersöka hur intäktstorlek, planerade investeringar, diversifiering och kostnadsreducering via markarrende påverkar den upplevda lönsamheten för svenska hästföretag.

3 Metod

Kapitlet börjar med en presentation av den forskningsmetod som använts vid analys av det empiriska materialet. Därefter redovisas det material som ligger till grund för arbetet och det urval som undersökningen har baserats på. Avslutningsvis beskrivs den analysmetod som använts.

3.1 Kvantitativ metod

Arbetet har följt en kvantitativ forskningsmetod med deduktiv ansats. Denna typ av metod innebär att forskare kan dra generaliserande slutsatser för en hel population med hjälp av ett urval (Bryman & Bell 2013). Dock kan en kvalitativ forskningsmetod gå djupare in på ämnet för att kunna analyseras på en mer preciserad nivå (ibid). En kvalitativ forskning är däremot inte lika objektiv, eftersom forskaren oftast arbetar nära studieobjektet som då påverkas av detta (ibid). Istället valdes därför en kvantitativ forskningsmetod, eftersom denna underlättar mätning av olika företeelser, analys av numeriskdata och har betoning på kvantifiering (ibid). Den kvantitativa undersökningsmetoden tillåter även objektivitet och neutralitet i undersökning av data (ibid).

En kvantitativ metod är fördelaktig då arbetet har genomförts inom ett samhällsvetenskapligt område, men följer ett naturvetenskapligt arbetssätt (Bryman & Bell 2013). En kvantitativ forskningsmetod har oftast en deduktiv ansats då den främst används inom naturvetenskaplig forskning i vilken objektivitet föredras (ibid). En deduktiv ansats innebär att befintlig teori är som en referensram för studien och att dessa teorier sätts in i ett andra sammanhang för att testa om den stämmer (ibid). Vanligtvis inom kvantitativ forskning använder sig forskarna av hypoteser för att pröva teorierna, vilka sedan bekräftas eller förkastas utifrån resultatet av teoriprövning (ibid). Dock fanns det anledningar att frångå detta i arbetet och istället använda frågeställningarna, eftersom en forskningsfråga kan besvaras med större bredd än hypoteserna. Det gör arbetes resultat lättare att analysera från fler än ett perspektiv (ibid).

Arbetet följer en kunskapsteoretisk inriktning, som även kallas epistemologi (Bryman & Bell 2013). Inom epistemologin finns två inriktningar, en teoriprovande och en teorigenererande, i detta arbete följs det teoriprovande sättet, som även kallas för positivistiskt arbetssätt (ibid). Inom positivismen finner forskare egenskaper i sina studieobjekt och gör sedan empiriska studier för att se om detta upprepar sig i flera situationer och fall.

Kritik till den kvantitativa forskningsmetoden kan vara att ett djup i informationsinhämtningen saknas (Bryman & Bell 2013). Den dynamiska verkligheten kan inte speglas genom att endast använda statistik som är grundad på kvantitativdata (ibid). Detta för att forskarna kan förlora viktig information för studiens helhet om förklarande variabler som är betydande för resultatet har exkluderats ur en analys. Det beror främst på att metoden endast fokuserar på att samla in stora mängder numeriska data (ibid). Det finns även risk att data feltolkas eller forskaren samlats in data på fel sätt som försvårar studierna (ibid). Detta kan påverka vår undersökning negativt men vi har valt den kvantitativa forskningsmetoden trots allt då fördelarna med att använda metoden i detta fall överväger nackdelarna.

3.2 Material

Till detta arbete användes sekundärdata från en enkätundersökning gjord av LRF Häst, genom sitt bolag Lantbrukarnas Ekonomi AB (LEAB). Enkäten hade skickats till de 2000 stycken av LRF:s medlemmar som angivit att de bedriver någon form av hästverksamhet. Enkätundersökningen har genomförts vid tre olika tillfällen år; 2011, 2014 och 2016. För detta arbete kommer data från enkäten år 2016 främst att användas till analyserna. Respondenterna har varit helt anonyma för författarna, detta på grund av givna förutsättningar för arbetet. Anonymiteten innebär en minskad risk för att skada respondenternas privatliv, vilket är en grundläggande etisk förutsättning för företagsekonomisk forskning (Bryman & Bell 2013). Att respondenterna i detta fall får vara anonyma kan därmed vara positivt.

Enkäten bestod av 31 korta frågor i varierande form med både en- och flervalsfrågor samt öppna frågor, se bilaga 1. Frågorna omfattade både nuvarande drift samt framtida planer på förändring. Bland annat frågades det om medlemmarnas ålder, kön, antal egna hästar, antal år i branschen, planerad investering och hinder för framtida utveckling. Syftet med enkätundersökningen var att LRF Häst skulle få en inblick och bättre kunskap om sina medlemmar för att kunna ge en ökad medlemsnytta (LRF Häst u.å.).

Att använda sekundärdata innebär minskad tid och kostnader för datainhämtning, vilket leder till att det finns mer tid över till att analysera data istället (Bryman & Bell 2013). Utöver detta har sekundärdata ofta högre kvalitet då urvalet vanligtvis representerar den totala populationen väl (ibid). Användandet av sekundärdata i vårt arbete innebär självklart en minskad kontroll över val av frågor, val av respondenter samt att vi ej blivit lika bekanta med materialet på samma sätt som om vi hade formulerat varje delfråga i enkäten själva (ibid).

Utmaningarna med enkätundersökningar är att uppföljnings- och sonderingsfrågor är uteslutna samt att det i dagens samhälle förekommer en viss enkättrötthet, vilket innebär ett stort icke slumpmässigt bortfall i urvalet som kan resultera i snedvridna resultat (Bryman & Bell 2013). Dessutom passar inte alla typer av frågor in i en enkät och att det kan leda till ett större bortfall i datainsamlingen (ibid). Detta kan ha påverkat den enkäten som vi använt oss av och därmed vårt resultat. Enkäter är dock både billigare och snabbare att administrera än intervjuer samt medför ingen intervjuareffekt där respondenten påverkas av den som håller intervjun (ibid).

3.3 Urval

Vid analys av data är det optimalt att ha svar ifrån alla respondenter, men det är vanligt att det blir bortfall i svarsfrekvensen och detta måste beaktas (Bryman och Bell 2013). Svarsfrekvens utgör ”den procentuella andel av samplet som faktiskt besvarar frågorna och bortfallet består av dem som inte gör det” (Bryman och Bell 2013, s. 192). Mangione (1995) rangordnar svarsfrekvensen och anser att över 85 % är utmärkt och om den understiger 50 % är data oanvändbar. Dock menar Galea och Tracy (2007) att resultatet förblir oförändrat oavsett om svarsfrekvensen är 30-70 %. Bortfall är en viktig faktor för forskning då större bortfall leder till ökad risk för felaktigheter och skevhet (Bryman & Bell 2013). För att kunna dra generaliserande slutsatser för hela populationen krävs det att urvalet görs med precision då urval- och samplingsfel påverkar forskningen negativt (ibid).

För detta arbete ingick de 743 hästföretag som svarat på enkäten. Enligt uppgift av Lindberg² skickades enkäten till 2000 individer varav 1222 svarade. Svarefrekvensen för enkäten är 61 % och bortfallet 39 %, vilket innebär att 39 % har inte svarat på enkätundersökningen. Det var 479 stycken som svarade att de inte bedriver hästverksamhet i någon form och tillhör inte den grupp arbetet analyserade. För arbete gjordes en bakgrundsanalys av hästföretagen för att skapa en bild av hur det ser ut i företagen men även hur de påverkas av sin omgivning. De delades in i två grupper, för att visa om det fanns skillnader mellan dem som hade Hästverksamhet som huvudsaklig verksamhet i företaget och de som inte hade det. Den ena gruppen bestod av de företag med Häst huvudsakliga verksamhet och den andra av företag med Övrig som huvudsaklig verksamhet, vilket visas i Tabell 1.

Tabell 1. Beskrivning av deltagande företag uppdelat på Häst (1) och Övrig (0). Alla värden baseras på medelvärde (standardavvikelse).

Variabler	Huvudsaklig hästverksamhet	Huvudsaklig övrig verksamhet	ALLA
	N=259	N=484	N=743
Antal egna hästar	9.01 (13.92)	6.43 (5.59)	7.73 (9.45)
Antal inhyrda hästar	11.07 (13.11)	7.60 (7.597)	8.81 (10.0)
Antal år i branschen	3.86 (0.83)	4.00 (1.218)	3.95 (1.10)
Totalt antal timmar arbete/år	2743.68 (2822.50)	1134.87 (1293.17)	1772.68 (2184.62)
Praktikanter	1.90 (1.08)	2.33 (1.71)	2.18 (1.53)
Anställda	1.96 (1.25)	2.33 (1.74)	2.20 (1.60)
Hästverksamhet: intäkternas betydelse	3.12 (1.51)	4.14 (1.65)	3.78 (1.61)
Möjligt att få lån	4.46 (1.75)	5.26 (1.46)	4.98 (1.61)
Ålder	4.44 (1.38)	4.63 (1.28)	4.57 (1.32)
Kön	1.73 (1.39)	1.58 (1.28)	1.63 (1.32)
Ej invest (tror det ej är lönsamt)	0.15 (0.36)	0.21 (0.40)	0.19 (0.39)
Ej invest (tillstånd & regelverk hindrar)	0.05 (0.21)	0.03(0.16)	0.03 (0.18)
Ej invest (skattesystem hindrar)	0.02 (0.24)	0.01 (0.12)	0.03 (0.12)
Lönsamhetsutveckling under 12 mån	1.91 (0.80)	2.15 (1.25)	2.07 (1.12)

Antalet företag som har Häst som huvudsaklig verksamhet var 259 och sedan har 484 stycken företag Övrig som huvudsaklig verksamhet, se Tabell 1. Längst till vänster i tabellen visas alla bakgrundsvariabler och för dessa gjordes ett independent sample t-test för att studera om Häst och Övrigs bakgrundsvariabler skiljde sig åt. I ett t-test jämförs medelvärdet mellan två grupper bakgrundsvariabler för att avgöra om det finns någon statistisk skillnad (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010). I t-test prövas bakgrundsvariablerna mot nollhypotesen (H0) och alternativa hypotesen (H1). Nollhypotesen indikerar på att det inte finns några skillnader mellan gruppernas bakgrundsvariabler och alternativa hypotesen visa på att det finns skillnader (ibid).

² Erika Lindberg, Lantbrukarnas Riksförbund Häst, 2017-04-10

I t-testet bekräftades nollhypotesen för variablerna; kön, ålder, antal år i branschen och lönsamhetsutveckling under 12 mån, vilket innebär att det inte fanns någon skillnad för dessa bakgrundsvariabler mellan Häst och Övrig. För de återstående bakgrundsvariabler förkastades nollhypotesen och det fanns skillnader för dessa mellan Häst och Övrig. T-testet visade vad arbetet ska fokusera på, men det visade även att Häst och Övrig har olika förutsättning för deras företag. Både gentemot externa parter och sin omgivning, men även att de inte har samma tillgång till resurser i företagen.

3.4 Statistisk analys

Data har analyserats med hjälp av Statistical Package for the Social Science (SPSS). Till arbetet användes version 24.

3.4.1 Korrelationsanalys

I den första delen av den statistiska analysen genomfördes en korrelationsanalys och denna mäter sambandet mellan två variabler (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010). I korrelationsanalysen kan varje variablers signifikansnivå utläsas och genom detta går det att se vilka variabler som har störst sannolikhet att påverka den upplevda lönsamheten (ibid). För detta arbete har enbart variabler som korrelerade med den beroende variabeln använts i regressionsmodellen.

Det kan vara svårt att förstå en korrelationsanalys, men den enkla beskrivningen är att ett värde och en signifikansnivå kommer att tas fram för varje variabel (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010). Värdet på varje variabel kan vara positivt eller negativt, vilket visar på vilket sätt variabeln påverkar den andra variabeln (ibid). För att förklara detta djupare kan variabeln *Mark* beskrivas med att den har värdet -0.15 och en signifikansnivå 0.01, se Tabell 2. Minustecken framför värdet visar att sambandet är negativt (ibid). Värdet 0.15 visar hur stor effekt variabeln har. Detta värde kallas även för korrelationskoefficienten och i arbetet användes Pearson r (ibid). Korrelationskoefficienten visar styrkan i sambandet och om denna ligger på 0 är sambandet mycket svagt eller saknas helt (ibid). Om värdet ligger på 1, oavsett om det är plus- eller minustecken framför betyder det att sambandet är mycket starkt (ibid).

I korrelationsanalysen genomfördes även en hypotesprövning för att testa om sambandet är statistiskt signifikant eller inte. Två hypoteser ställdes upp; H_0 att ett samband saknas och H_1 att samband finns. Om variabeln var statistiskt signifikant bekräftades H_1 och den hade en signifikansnivå på $p \neq 0$, vilket variabeln *Mark* var. Detta innebär att H_0 förkastas för denna, eftersom det fanns ett samband till den upplevda lönsamheten. Hade dock H_0 bekräftats skulle signifikansnivå varit på $p=0$ och inget samband till den upplevda lönsamheten hade funnits.

Tabell 2. Redogörelse av variabler som korrelerar med den upplevda lönsamheten, pearson correlation.

Variabel	Lönsamhet
Huvudsaklig verksamhet	0.08*
Antalet egna hästar	0.17**
Antalet inhyrda hästar	0.15**
Möjligt att få lån	-0.16**
Samarbetar du med andra	-0.12**
Senaste deklarationen	0.28**
Intäkternas betydelse	0.18**
Investering senaste 12 mån	0.17**
Rådgivning	0.12**
Planerad investering	0.17**
Mark	-0.15**
Externfinansiering	0.14**

* Statistiskt signifikant vid $p < 0.05$, ** Statistiskt signifikant vid $p < 0.01$, *** Statistisk signifikant vid $p < 0.001$.

I korrelationsanalysen framkom vilka variabler som hade samband med den upplevda lönsamheten och dessa variabler redovisas i Tabell 2. Som tabellen visa var det 12 stycken variabler som var statistiskt signifikanta på en nivå mellan 0.05 till 0.01 och korrelerade med frågan om upplevd lönsamhet (*Hur bedömer du att lönsamheten inom hästverksamheten är idag?*). Samtliga variabler matades in i regressionen eftersom alla 12 variabler korrelerar med variabeln lönsamhet, vilket innebär att samband finns och H_0 förkastas.

3.4.2 Logistisk regression

I arbetet användes en multivariat analysmetod eftersom den möjliggör analyser av fler variabler samtidigt, vilket behövdes då data var komplex och innehöll fler än 3 variabler (Djurfeldt & Barmark 2009). Det finns olika statistiska analysmetoder, men en multivariat analysmetod var mest lämplig då den studerar hur de korrelerade variablerna kan korrelera med varandra (ibid). En logistisk regression valdes då den inte har samma begränsningar som den multipla regressionen, som har krav på kvantitativ beroende variabel samt att residualen inte får vara snedfördelad. För analysen användes frågan om upplevd lönsamhet (*Hur bedömer du att lönsamheten inom hästverksamheten är idag?*).

Logistiska regressionsanalys förutsätter att det finns binär beroende variabel som är Bernoulli-fördelad, vilket innebär att beroende variabeln endast har två utfallsrum; 1 eller 0 som även benämns β_1 och β_0 . Utfallsrum kan förklaras som att ”..slumpförsök kan utfalla på två sätt, 1 eller 0 och inträffar med sannolikheten p respektive $1-p$..” (“Bernoulli-fördelning” 1994). En logistisk regression förutsätter även att det finns flera förklarande oberoende variabler. Dessa kan vara kvantitativa eller kvalitativa (dummy-variabler). Kvalitativa (dummy-variabler) kan anta värdet 1= egenskap finns eller 0= egenskap saknas (Djurfeldt & Barmark 2009).

Förutom att beräkna sannolikheten för utfall, kan den logistiska regressionen beskriva relationen mellan beroende variabeln och de oberoende variablerna.

$$\ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = A + \sum_{n=1}^k (B_n X_n)$$

Formel 1. Formel för att räkna ut den logistiska regressionen (Djurfeldt & Barmark 2009, s. 126).

Ekvationen för den logistiska regressionen redovisas ovan i Formel 1 (Djurfeldt & Barmark 2009; Hair, Black, Babin & Anderson 2014).

Eftersom en logistisk regression inte är en linjär regression, kan inte den naturliga förklaringsgraden användas och istället användes de två Pseudo R² måtten; Cox & Snell R² och Nagelkerke R² (Djurfeldt & Barmark 2009). Måtten ska efterlikna determinationskoefficienten som är förklaringsgraden i den linjära regressionen. Denna visar hur stor andel av variansen i beroende variabeln, som förklaras av de oberoende variablerna (ibid). Vanligtvis föredras Nagelkerke R², eftersom måttet mäter hur stor del av informationen från materialet som tas med i regressionen och värdet får max uppnå 1 (ibid).

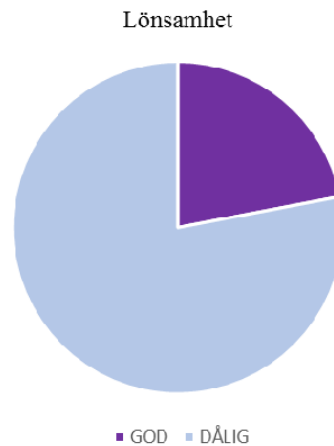
Det finns även ett test som tar fram mått som visar hur regressionens passform är och detta kallas likelihood-ratio test. Testet användes för att se hur regressionens passform förbättrades när alla oberoende variabler matats in en efter en (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010). När likelihood värdet multipliceras med -2 fås ett mått som bestämmer hur modellens passform är, ju lägre mått desto bättre passform (ibid). Regressionsmodellen visas även ett prediktionsmått som förklarar hur väl den kan predicera ett korrekt utfall (ibid).

För att uppskatta parametrar i en logistisk regression används maximum likelihood metoden. Parametrarna visar vart det framtagna utfallet med största sannolikhet kommer att hamna. Metoden använder samplingsfördelningens täthet för ett visst värde på y, vilket är den höjd som normalfördelningskurvan har vid en viss punkt (Djurfeldt & Barmark 2009). Tätheten för en observation kan beräknas genom en Formel, men maximum likelihood metoden ”..använder sig av produkten för samtliga tätheter som då benämns likelihood..” (Djurfeldt & Barmark 2009, s. 130). Tätheterna går från små till stora värden, vilket gör att maximum likelihood kan gissas fram genom att interpolera fram ett värde (ibid).

Parametrarnas uppskattningar från modellen redovisas därefter som oddskvoter och dessa tolkas som hur effekten av en ökning av beroende variabeln förklaras av den oberoende variabeln (Djurfeldt & Barmark 2009). En oddskvot större än 1 innebär ett positivt samband och en oddskvot mindre än 1 innebär att det finns ett negativt samband. För samtliga oberoende variabler har signifikansen testats på en 0.05 nivå (ibid).

För analysen användes frågan om upplevd lönsamhet (*Hur bedömer du att lönsamheten inom hästverksamheten är idag?*). Beroende variabeln *lönsamhet* kodades om till binära värden, 1 och 0, eftersom den logistiska regressionen förutsätter binär beroende variabel (Djurfeldt & Barmark 2009). De hästföretagare som upplevde sin lönsamhet som mycket god eller ganska god, kategoriseras som god lönsamhet och kodades till 1. De hästföretagare som upplevde sin lönsamhet som ganska dålig eller mycket dålig, kategoriseras som dålig lönsamhet och kodades till 0, se fördelningen nedan i Figur 3.

Indelning till två kategorier genomfördes för att skapa två jämförbara grupper och möjliggöra en logistisk regression. Variabeln hade kunnat användas som den var, med fyra svarsalternativ, men då grupperna var ojämna i storlek samt att de olika alternativen var lika varandra föll det naturligt att koda om variabeln till enbart två utfall.

Figur 3. Fördelning av variabeln lönsamhet i hästföretag efter att den kodats om i SPSS. Figuren visar fördelning mellan god och dålig upplevd lönsamhet. (Egen bearbetning).

De 12 variablerna med statistisk signifikans från korrelationsanalysen användes som oberoende variabler till regressionen. Anledningen till att enbart dessa 12 användes som oberoende variabler var för att minska risken att dra felaktiga slutsatser om sambandet till beroende. Återstående variabler kan medföra att sambandet verkar mer negativa eller positiva än vad det är (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010).

Regressionsmodellen byggdes med hjälp av en backward stepwise metod. Detta är en elimineringsmetod som till en början lägger in alla oberoende variabler för att sedan exkludera de variabler som inte är statistiskt signifikanta och enbart de variabler som förklarar beroende variabeln sparas (Djurfeldt & Barmark 2009).

4 Resultat

I detta kapitel redovisas arbetets resultat. Inledningsvis presenteras statistik ur den logistiska regressionen. Därefter redovisas de oberoende variablerna ur enkätundersökningen som hade ett statistiskt signifikant samband med beroende variabeln *lönsamhet* i korrelationsanalysen. Avslutningsvis redovisas resultatet från den logistiska regressionen.

4.1 Logistisk regression

Regressionsmodellen byggdes i 6 steg via backward stepwise metod (Djurfeldt & Barmark 2009). Regressionsmodellen utvecklades och exkluderade de variabler som saknade statistiskt signifikant samband med beroende variabeln *lönsamhet*. Data kontrollerades för avsaknaden av svar på en eller flera variabler. Totalt exkluderades 101 respondenter på grund av detta, vilket kvarlämnade 642 respondenter. Prediktionsmättet är 78 % för regressionsmodellen. Beroende variabeln som redovisas i Tabell 3 samt de oberoende variablerna i Tabell 4 lades in i regressionsanalysen med kodningen som variablerna hade.

I steg 1 fördes alla 12 korrelerade variabler in i regressionsanalysen i Tabell 5. Den slutliga modellen, Modell 6, innehöll sju variabler. Dessa oberoende variabler har störst påverkan på beroende variabeln *upplevd lönsamhet*. Modell 6 visade på ett Cox & Snell R^2 värde 0.12, Nagelkerke R^2 värde 0.19. Dessa representerar förklaringsgraden och var relativt låga (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010). Modellen har ett Chi^2 värde på 82.37 vilket var signifikant, men med en minskning från Modell 5 samt ett -2 log likelihood värde 593.75 som anger god anpassning mellan modell och data (ibid).

Tabell 3. Förklaring och kodning för beroende variabeln lönsamhet.

Variabler	Beskrivning av variabeln (fråga)	Kodning
<u>Beroende</u>		
Lönsamhet	21. Hur bedömer du att lönsamheten inom hästverksamheten är idag?	1= god 0= dålig

Tabell 4. Förklaring och kodning för de oberoende variablerna som fördes in i regressionsanalysen. För de två utfallen för upplevd lönsamhet, god och dålig, anges även medelvärde (standardavvikelse).

Variabler	Beskrivning av variabeln (fråga)	Kodning	Medelvärde (standardavvikelse)	
			God	Dålig
<u>Oberoende</u>				
Senaste deklARATIONEN	Fråga 10. Hur stora var intäkterna från hästverksamheten den senaste deklARATIONEN?	1= >500 tkr 0=<500 tkr	0.40 (0.50)	0.13 (0.34)
Planerad investering	Fråga 16. Planerar du att under de kommande 12 månaderna, göra väsentliga investeringar i hästverksamheten inom något av följande områden?	1= Ja 0=Nej	0.40 (0.50)	0.22 (0.41)
Huvudsaklig verksamhet	Fråga 29. Vilket är företagets huvudsakliga verksamhet?	1= Häst 0= Övrig	0.43 (0.50)	0.33 (0.47)
Mark	Fråga 27. Äger du själv marken till de hästar du har hos dig?	1= Ja 0= Nej	0.87 (0.34)	0.96 (0,20)
Möjligt att få lån	Fråga 18. Hur har det varit att få lån för att möjliggöra hästverksamheten de senaste tre åren?	1= Lätt 0= Svårt	0.33 (0.48)	0.19 (0.39)
Investering senaste 12 mån	Fråga 13. Har du under de senaste 12 månaderna gjort väsentliga investeringar i hästverksamheten inom något av följande områden?	1= Ja 0= Nej	0.60 (0.49)	0.39 (0.50)
Intäkter i procent	Fråga 11. Hur stor andel av företagets totala intäkter utgör hästverksamheten?	1= >49% 0=50-100%	0.44 (0.50)	0.24 (0.43)
Antal egna hästar	3a. Hur många hästar finns det för närvarande i din verksamhet?	0-125	10.28 (13.53)	6.44 (7.81)
Antal inhyrda hästar	3a. Hur många hästar finns det för närvarande i din verksamhet?	0-80	11.53 (13.25)	7.88 (8.50)
Samarbetar du med andra?	25. Samarbetar du med andra företag eller i nätverk när det gäller din verksamhet?	1= Ja 0= Nej	0.56 (0.50)	0.70 (0.46)
Rådgivning	14. Har ni under de senaste 12 månaderna använt er av rådgivning för att utveckla hästverksamheten? I så fall, vem eller vilka har ni anlitat?	1= Ja 0= Nej	0.11 (0.31)	0.04 (0.20)
Externfinansiering	19. Vilka källor till extern finansiering för investering i hästverksamheten har du använt de senaste tre åren?	1= Ja 0= Nej	0.34 (0.57)	0.19 (0.49)

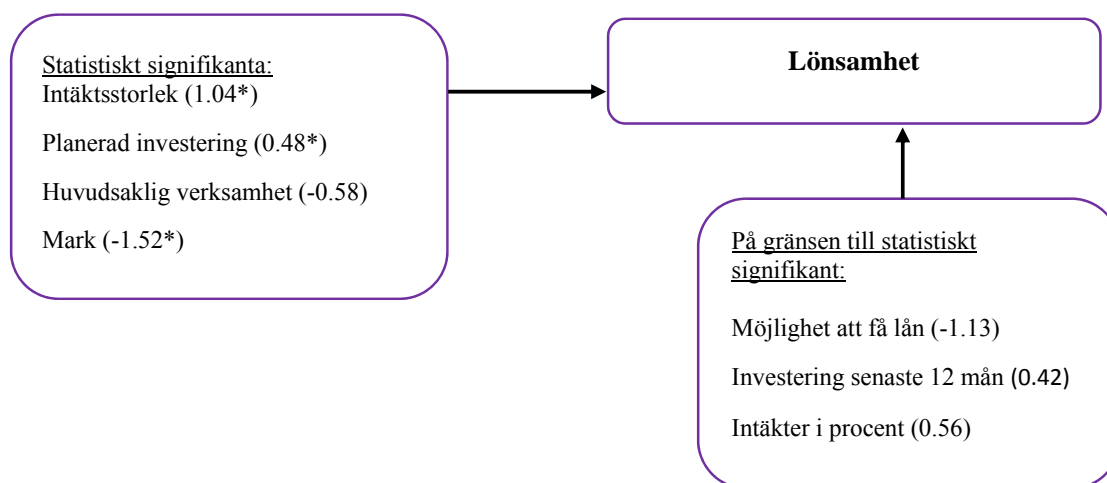
Tabell 5. Resultatet från den logistiska regressionen för utfallet upplevd lönsamhet.

	Modell 1			Modell 2			Modell 3			Modell 4			Modell 5			Modell 6		
	B	SE B	EXP (B)	B	SE B	EXP (B)	B	SE B	EXP (B)	B	SE B	EXP (B)	B	SE B	EXP (B)	B	SE B	EXP (B)
Intäktsstorlek	0.83	0.30	2.30*	0.83	0.30	2.29*	0.84	0.29	2.31*	0.86	0.28	2.37*	0.90	0.28	2.47*	1.04	0.26	2.82*
Möjlighet till lån	-1.83	0.08	0.87	-0.13	0.07	0.88	-0.13	0.07	0.88	0.131	0.07	0.87*	0.128	0.07	0.88	-0.13	0.07	0.88
Huvudsaklig verksamhet	-0.57	0.28	0.56*	-0.577	0.28	0.56*	0.577	0.28	0.56*	0.574	0.28	0.56*	0.592	0.28	0.55*	-0.58	0.28	0.56*
Investering senaste 12mån	0.37	0.23	1.45	0.37	0.23	1.45	0.38	0.23	1.46	0.38	0.23	1.46	0.39	0.23	1.48	0.42	0.23	1.52
Planerad investering	0.47	0.24	1.60*	0.47	0.24	1.60*	0.48	0.24	1.61*	0.47	0.24	1.60*	0.50	0.24	1.64*	0.48	0.23	1.62*
Mark	1.472	0.38	0.23*	-1.476	0.38	0.23*	1.476	0.38	0.23*	-1.48	0.38	0.23*	-1.50	0.38	0.22*	-1.52	0.38	0.22*
Intäkter i procent	0.56	0.30	1.76	0.56	0.58	1.07	0.56	0.30	1.75	0.56	0.30	1.75	0.56	0.30	1.75	0.56	0.29	1.74
Antal egna hästar	0.02	0.01	1.02	0.02	0.01	1.02	0.02	0.01	1.02	0.02	0.01	1.02	0.02	0.01	1.02			
Rådgivning	0.42	0.40	1.52	0.42	0.39	1.52	0.43	0.39	1.54	0.44	0.39	1.55						
Antal inhyrda hästar	0.01	0.01	1.00	0.01	0.01	1.00	0.01	0.01	1.00									
Samarbeten med andra	0.057	0.24	0.95	0.053	0.23	0.95												
Externfinansiering	0.037	0.30	0.96															
Chi2		86.409			86.40			86.34			86.27			85.02			82.37	
(-2)log likelihood		589.5			589.5			589.599			589.672			590.9			593.8	
Cox & Snell R2		0.13			0.13			0.13			0.13			0.12			0.12	
Nagelkerke R2		0.19			0.19			0.19			0.19			0.19			0.19	

* Statistiskt signifikant vid $p < 0.05$, ** Statistiskt signifikant vid $p < 0.01$, *** Statistisk signifikant vid $p < 0.00$

4.2 Variabler som påverkar beroende variabeln

Modell 6 innehöll fyra variabler som var statistiskt signifikanta (se Tabell 5). Dessa var *Intäktsstorlek*, *Planerad Investering*, *Huvudsaklig verksamhet* och *Mark*. Ytterligare tre variabler visade på att det nästan var statistiskt signifikanta; *Möjlighet att få lån*, *Investering senaste 12 mån* samt *Intäkter i procent*. Figuren nedan redogör de oberoende variabelernas påverkan på beroende variabeln, upplevd *lönsamhet* (se Figur 4).

Figur 4. Oddskvoterna, siffrorna i figuren motsvarar oddskvoterna för oberoende variabelerna, vilket förklarar deras påverkan på beroende variabeln. (Egen bearbetning).

4.2.1 Intäktsstorlek

Denna variabel är statistiskt signifikant ($p=0.000$) och har positiv effekt på beroende variabeln god upplevd lönsamhet. Intäktsstorlek är den variabel som har störst effekt på beroende variabeln med 1.038. För en ökning med 1 i variabeln *Intäktsstorlek* ökar sannolikheten att hästföretaget upplever sig ha en god lönsamhet med 1.04 om de har en större intäktsstorlek.

4.2.2 Planerad investering

Variabeln *Planerad investering* är statistiskt signifikant ($p=0.040$) och har en positiv effekt på beroende variabeln *lönsamhet*. Om beroende variabeln stiger med 1 ökar sannolikheten att hästföretaget upplever sig ha god lönsamhet med 0.48 om de planerar att investera.

4.2.3 Huvudsaklig verksamhet

Variabeln *Huvudsaklig verksamhet* är statistiskt signifikant ($p=0.035$), men har en negativ effekt med -0.58 på beroende variabeln. För denna variabel har Häst kodats med 1 och Övrig med 0. Effekten kommer då ifrån att Häst upplever sig ha dålig lönsamhet och Övrig upplever lönsamheten som god. Resultatet visar att när beroende variabeln *lönsamhet* ökar med 1, minskar sannolikheten med -0.58 att hästföretaget upplever sin lönsamhet som god om det har Häst som huvudsaklig verksamhet.

4.2.4 Mark

Variabeln *Mark* är också statistiskt signifikant ($p=0.000$) med en negativ effekt på beroende variabeln. Om beroende variabeln lönsamhet ökar med 1 minskar sannolikheten att hästföretaget upplever sig ha god lönsamhet med -1.52 om de äger marken själva.

4.2.5 Övriga

Ytterligare tre variabler med i den slutliga modellen, dessa har tendens till att vara statistiskt signifikanta.

Möjligt att få lån

För variabeln *Möjligt att få lån* är signifikansnivån strax över 0.05, vilket är på gränsen till statistiskt signifikant. Resultatet visar att om beroende variabeln *lönsamhet* ökar med 1 minskar sannolikheten att hästföretaget upplever sig ha god lönsamhet med -0.13.

Investering senaste 12 månaderna

Variabeln *Investering senaste 12 mån* har en signifikansnivå på 0.06 och en positiv effekt på beroende variabeln. Det innebär att sannolikheten att hästföretaget har god upplevd lönsamhet ökar med 0.42 om hästföretaget har investerat de senaste 12 månaderna.

Intäkter i procent

Slutligen har variabeln *Intäkter i procent* (ifrån hästverksamheten) en signifikansnivå på 0.06, på gränsen till statistiskt signifikant med en positiv effekt. Om beroende variabeln ökar med 1 ökar sannolikheten med för att hästföretaget upplever sin lönsamhet som god med 0.56 om andelen intäkterna från hästverksamheten är lägre än 50 % av företagets totala intäkter.

5 Diskussion

I kapitlet diskuteras resultaten från den logistiska regressionen. Därefter diskuteras valet av metod, kritik mot datainsamling och vald metod. Vidare presenteras arbetets bidrag till hästnäringen och slutligen förslag på framtida studier.

5.1 Resultatdiskussion

Resultaten från den logistiska regressionen visar att det finns flera variabler som påverkar den upplevda lönsamheten hos de hästföretag som svarat på enkätundersökningen. Bland dessa variabler har *Intäktsstorlek* och *Planerad investering* en positiv effekt på beroende variabeln (se Tabell 5). *Huvudsaklig verksamhet* och *Mark* har en negativ effekt. Sammantaget betyder detta att hästföretag som upplever sin lönsamhet som god har en hög intäktsstorlek, planerar att göra väsentliga investeringar, har Övrig som huvudsaklig verksamhet och arrenderar mark.

Utifrån resultaten har det visat sig att *Intäktsstorlek* är den variabel som har störst effekt på beroende variabeln *lönsamhet*. Genom att korrelationen mellan intäktsstorleken och upplevd lönsamhet är statistiskt signifikant stärker det resonemanget att arbetets beroende variabel upplevd lönsamhet kan ses som trovärdig. Vi kan även se att hästföretagen som har en högre omsättningsnivå än 500 000 kr/ år, har en ökad sannolikhet att de upplever sin lönsamhet som god. Omsättningsnivå och intäktsstorleken har därmed en stor betydelse för hästföretagarnas upplevda lönsamhet. Dock kan vi inte se exakt vad det är som gör att dessa företagare upplever sig lönsamma, men det kan handla om att de ser en långsiktig överlevnad i företaget i samband med den högre omsättningsnivån (Thomasson et al. 2013). Detta kan bero på att företagaren upplever mindre risker i och med att de har en större omsättning att falla tillbaka på eller att de företagare som har en större omsättning och intäkter kan få ut mer av sitt företagande.

Intäktsstorleken kan vara en betydande faktor eftersom att företagets resultat är skillnaden mellan intäkterna och kostnaderna som företaget haft under en viss period (Thomasson et al. 2013). Om skillnaden är positiv anses företaget generera vinst, vilket då ger avkastning till företagsägarna vilket hänger samman med att företagaren får ut mer av sitt företagande och då upplever sig som lönsamma (Ax, Johansson & Kullvén 2009). Avkastningens storlek visar hur väl företag kan förvalta det kapital som ägarna har satsat och om företaget är lönsamt (Thomasson et al. 2013). Dålig intäktsstorlek och ett negativt resultat visar inte på en långsiktig överlevnad för företaget, vilket då stärker vårt resonemang om att företagarna ser en mer långsiktig överlevnad när företaget har ett positivt resultat och stor intäktsstorlek (ibid). Utifrån våra resultat har vi dock inte kunnat se om företagen debiterar tillräckligt för sina tjänster och produkter eller arbetar effektivt, men den ökade omsättningsnivån som visat sig under åren indikera på det (LRF 2014a). Detta visar även att vårt resultat från denna variabel kan stämma överens med tidigare studier från Mäkinen (2001).

Dessutom är företagets resultat intressant för externa intressenter, eftersom dessa kan vara potentiella investerare i framtiden och ska stödja företagaren finansiellt (Anthony et al. 2014). Dessa vill då se att företagen kan ge avkastning på insatt kapital (ibid). Resultat och vinst är även lättillgängliga finansieringskällor för företaget och påverkar inte ägarnas makt eller kontroll över företaget (Myers & Majluf 1984). I svenska företag värderas frihet och kontroll högt och därför är detta betydande för hästföretagen, vilket även stämmer överens med tidigare undersökningar (Watson et al. 1998; Olofsson och Berggren 1998). Att återinvestera vinst i

företaget är även ett sätt att undvika att drabbas av finansiell stress, eftersom detta inte medför räntekostnader (Franks 1997).

Variabeln *Planerad investering* visar på en positiv effekt på att hästföretag upplever sin lönsamhet som god. Vilket innebär att de hästföretag som planerar att inom de närmaste 12 månaderna genomföra väsentliga investeringar i företaget har en ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god. Detta kan förklaras av att hästföretag som investerat visar på långsiktighet och att de vill driva sitt företag över längre tid (Olve & Samuelsson 2008). Om ett företag har god lönsamhet har de möjligheten att investera, ett företag med dålig lönsamhet kanske inte har möjligheterna att investera, de kanske inte ens kan få ett lån för att kunna investera i det som skulle kunna göra dem lönsamma. Ur analyserna kunde vi urskilja just detta att en del av hästföretagen har valt att inte göra investeringar på grund av att skattesystem, tillstånd och regelverk upplevs som hinder (se Tabell 1). Därför kan resultatet vara av betydelse för externa parter såsom Skatteverket, som idag ifrågasätter att hästföretag ska bedrivas som näringsverksamhet på grund av att vinstsyfte och varaktighet saknas (Skatteverket 2017; Persson 2005).

Utöver dessa hinder har det även visat sig att det är svårt för småföretagare att få banklån till väsentliga investeringar (Landström 2003). Detta skulle kunna innebära problem för hästnäringen i sin helhet. För om hästföretag avstår från att investera på grund av att de inte kan visa på att de långsiktigt ska bedriva verksamheten, så kan de få svårt att utvecklas och växa. Olve och Samuelsson (2008) menar även att det krävs omfattande investeringar för att företaget ska klara av förändringar och överleva långsiktigt. Det som försvårar för hästföretagen är att det finns ett finansiellt gap i kapitalmarknaden då utbudet på kapital underskrider efterfrågan på kapital (Landström & Löwegren 2009).

Även om det är svårt att ta sig in på kapitalmarknaden, bör inte hästföretag avstå från att göra investeringar om de har möjlighet till det då mängden fördelar med investeringar överstiger nackdelarna. Studier visar på att strategiska investeringar kan öka framtida intäktsnivå och sänka företagets kostnader, och på så sätt öka företagets upplevda lönsamhet (Alkaraan & Northcott 2007; Olve & Samuelsson 2008). Hästföretagen bör minimera behovet av extern finansiering och sedan söka sig till andra finansieringskällor för att kunna investera (Harrison 2004). Winborg och Landström (2001) menar att det finns flera olika sätt att finansiera sina investeringar, bland annat presenterat de en teori om hur företag anskaffar resurser utan att öka finansiella flödet ut ur företaget och denna heter finansiell bootstrapping (ibid). Finansiell bootstrapping inom hästföretag kan vara att se över och minimera andelen skulder samt söka offentliga bidrag som finns för hästnäringen (ibid).

En annan form för finansiell bootstrapping för hästföretag kan enligt Harrison (2004) innebära att de gör mindre väsentliga investeringar eller anskaffar mindre kostsamma resurser. Förslagsvis genom att hästföretagen kan köpa begagnad- eller låna utrustning, förhandla fram bättre villkor och få senare förfallodatum för betalning samt vara noga med fakturering till kunder för att säkerställa intäkterna (ibid). Genom att hästföretagen använder sig av finansiell bootstrapping kan de utvecklas, men på ett mer optimalt sätt som inte påverkar deras finansiella ställning eller ökar risken för finansiell stress, vilket även stämmer överens med Franks (1997) samt Winborg och Landström (2001) antagande.

Genom att utföra väsentliga investeringar kan företag utvecklas och skapa tillväxtpotentialer i företaget, vilket kan gynna framtida intäkter enligt tidigare studier av Olve och Samuelsson (2008). När företaget utvecklas och växer kan företaget anställa fler samt utöka verksamheten,

vilket gör att företaget kan ta emot flera kunder och öka intäkterna (Alkaraan & Northcott 2007). Olve och Samuelsson (2008) menar att investeringar leder till tillväxt i företaget och investeringar är en uppoffring företaget gör idag för att öka intäkter i framtiden. Tillväxtpotentialer finns så länge företaget kan kombinera möjligheter med rätt resurser (Lockett et al. 2011). Enligt Shane (2003) kan affärsmöjligheter upptäckas, men att det är entreprenörens kreativitet som gör att den kan utnyttjas. Detta är något som hästföretagen skulle behöva använda sig av, eftersom deras utveckling vanligtvis stannar av på grund av att det inte anser sig kunna utvecklas förrän företagen har tillräckligt med kapital. Om hästföretagen skulle kunna hitta nya kreativa sätt att utvecklas på kan företagen med större sannolikhet börja växa och sedan etablera sig på kapitalmarknaden, eftersom att externa intressenter då ser möjligheterna med hästföretag.

Resultatet för variabeln *Huvudsaklig verksamhet* var även den statistiskt signifikant med en negativ effekt på den upplevda lönsamheten, på grund av att Övrig=0 och Häst=1. Detta innebär att sannolikheten för att hästföretaget upplever sin lönsamhet som god minskar om hästföretaget har Häst som huvudsaklig verksamhet. Om grupperna kodats på motsatt sätt (Övrig=1, Häst=0) hade effekten varit positiv på beroende variabeln upplevd lönsamhet. Utöver detta finns det signifikanta skillnader mellan de två grupperna (Häst och Övrig), vilket redovisas i Tabell 1 och testades i ett t-test. Analysen visade på att de hästföretag med Häst som huvudsaklig verksamhet, bland annat har fler antal egna hästar än gruppen Övrig. Gruppen Övrig anser sig däremot ha lättare att få lån.

Ur resultaten ser vi framför allt att det är mer fördelaktigt för hästföretaget att ha Övrig som huvudsaklig verksamhet, än att ha Häst som huvudsaklig verksamhet. Detta kan komma från att de hästföretag med Övrig som huvudsaklig verksamhet är diversifierade och lagt mindre resurser på hästverksamheten. Utifrån våra resultat kan vi inte utesluta att även de hästföretag med Häst som huvudsaklig verksamhet är diversifierade, men vi ser i resultaten att lönsamheten upplevs som lägre i dessa företag. Resultaten visar därför att det är mer fördelaktigt att ha diversifierad verksamhet med hästverksamheten som sidoverksamhet. Detta eftersom att de som angett Övrig som huvudsaklig verksamhet, har disponerat större andel av resurserna på den övriga verksamheten som även genererat större mängd intäkter.

Att företag väljer att diversifiera sig kan vara av ekonomiska skäl eller praktiska (Lockett et al. 2011; Penrose 1963). Ur ett ekonomiskt perspektiv kan detta skapa många möjligheter och fördelar, både genom att de får fler inkomstkällor och större kundsegment (ibid). Enligt Penrose (1963) är även starkt specialiserade företag sårbara i en dynamisk omvärld och riskerar att inte utnyttja sina resurser på ett effektivt sätt som möjligt. Ilbery (1991) menar att om ett företag ska utnyttja tillgängliga resurser effektivt, så kan eller måste användningen av resurserna spridas på olika verksamhetsområden. För hästföretagen kan sådana resurser vara foder, lokaler och maskiner. Då dessa skulle kunna användas i både hästverksamheten och den övriga verksamheten. Genom en spridning av resurserna i olika verksamhetsområden kan synergiska effekter uppstå och företaget kan genom diversifiering få ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god (Brassington & Pettit 2007; Penrose 1963). Om hästföretag och andra verksamhetsområden inom de gröna näringarna kombineras finns det möjlighet att synergiska effekter uppstår vilket även kan vara en anledning till att diversifierade företag upplever att lönsamheten är god. Liljenstolpe (2009) menar att diversifiering kan bli allt vanligare i framtiden inom hästnäringen det visar på att företag vill ha andra verksamheter vilket stödjer antagandet om att diversifiering leder till att den upplevda lönsamheten är god.

Diversifiering för hästföretag kan exemplifiera sig genom att hästföretag med egen stallanläggning kan öppna gårdsbutik för försäljning av hästrelaterade varor eller tjänster då utrymme redan finns och flertal kunder finns på plats. Hästföretag med tävlingshästar kan med fördel starta avelsverksamhet. Därigenom kan diversifiering vara en väsentlig lönsamhetsfaktor för hästföretag och deras upplevda lönsamhet. Både Lockett et al. (2011) och Penrose (1963) anser att diversifiering innebär ett antal fördelar för företag. Främst genom fler tillväxtmöjligheter på nya marknader, som då kan öka omsättningsnivån eftersom de kan nå flera nya kunder. Detta är en fördel eftersom en förklaring till att det är svårt att öka omsättningsnivå är brist på ökad efterfrågan på den befintliga marknad som företaget befinner sig på idag (Penrose 1963). Genom diversifiering kan hästföretag nå nya marknader (ibid). Utifrån detta kan diversifiering vara en fördelaktig strategi för att förbättra den upplevda lönsamheten hos hästföretag, vilket stärks av Penrose (1963) studier.

Den sista av de statistiskt signifikanta variablerna är *Mark* och resultatet för variabeln visar på en negativ effekt för den upplevda lönsamheten. Resultatet innebär att de hästföretag som äger sin egen mark har en minskad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god. Detta betyder att de hästföretag som arrenderar sin mark har en ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god. Vi har dock inte kunnat utläsa i resultaten varför det mer lönsamt att arrendera, men det hör troligtvis ihop med minskade utgifter och en effektivare markanvändning. Detta kan även innebära att hästföretagen bör använda sig av finansiell bootstrapping, vilket innefattar kostnadsreducering (Winborg & Landström 2001).

För hästföretag kan en kostnadsreducering innebära att de arrendera mark istället för att de köper, vilket gör att de kan undvika stora investeringskostnader och räntekostnader (Franks 1997). Franks (1997) menar att företag kan riskeras att drabbas av finansiell stress om de har en för hög skuldandel och sedan får betalningssvårigheter. Detta kan förklaras av att företaget har investerat i mark med extern finansiering och att dessa har höga räntekostnader. Detta kan vara en anledning till att hästföretag som arrenderar mark har en ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god.

Det skiljer sig dock från tidigare studier kring lönsamhet som genomförts på nötkötts- och mjölkproduktion där resultatet visar på att äga sin egen mark är en faktor som påverkar lönsamheten positivt (Kumm & Salevid 2012). Det grundar sig i att nötköttsproducenter köper gårdar med stor areal från början. Ytterligare en anledning till att det är lönsamt för nötköttsproducenter att äga mark istället för att arrendera, är för att företagen har en effektiv egen produktion av foder och återanvänder gödsel till gödning på åkrarna. Nötköttsproducenterna har tiden, resurserna och kunskapen för att kostnadsreducera genom att äga sin mark (ibid).

Utifrån våra resultat kan vi inte se hur hästföretag använder sin mark eller hur stora gårdarna är, men vi ser att de hästföretag som upplever sin lönsamhet som god har arrenderat sin mark. Troligtvis har de hästföretag som arrenderat sin mark en effektivare markanvändning än de hästföretag som äger sin mark. Detta kan bero på att de som arrenderar inte behöver investera i mark och att de istället kan investera i de resurser som krävs för att ta fram och förvara foder och gödsel. På grund av detta kan strategier såsom kostnadsreducering genom att arrendera mark, vara en form av finansiell bootstrapping som bidrar till ökad upplevd lönsamhet (Winborg & Landström 2001).

Den oberoende variabeln *Möjligt att få lån* visar på en negativ effekt på beroende variabeln. Resultatet för denna variabel kan vara missvisande, eftersom möjligheten till lån ökar när

sannolikheten att för hästföretagaren upplever sin lönsamhet som god minskar. Om hästföretagaren har lätt att få möjlighet till lån är det längre sannolikhet att den upplever att lönsamheten i företaget är god. Detta kan förklaras av att småföretagare generellt sätt har svårt att bli accepterade ett banklån, oavsett om företaget upplever sig ha god lönsamhet eller inte (Landström 2003).

Eftersom hästföretag som upplever sin lönsamhet som god har svårt att få lån indikerar detta på att hästföretagen antingen inte söker lån eller att den upplevda lönsamheten inte stämmer överens med lönsamhet i siffror. Eftersom att företag med god lönsamhet vanligtvis kan söka lån utan större svårigheter (Landström 2003). På grund av detta kan det vara fördelaktigt att se över deras finansieringssituation och deras redovisning, eftersom att det skulle säkerställa att resonemangen stämmer. Dock finns inte det med i detta arbete då vi endast utgått från enkäten. Det vi kunnat studera angående finansieringssituation är att det är få som söker lån och att många äger stora delar av sina tillgångar själva.

Variabel är viktig i detta sammanhang då företag vanligtvis vänder sig till externa intressenter vid investering eftersom att dessa har mer likvida medel. Meyers och Majluf (1984) redogör för hur företag rangordnar sina finansieringskällor och vanligtvis är intern finansiering först i ordningen. Detta för att ägarna ska behålla makten och kontrollen över företag, men även för att detta kapital är mer lättillgängligt. Näst i ordning är banklån och sist är riskkapital, eftersom att dessa påverkar ägarförhållandena negativt i företaget. Dock är oftast utbudet mindre än efterfrågan, vilket försvårar för företag att söka extern finansiering (Landström & Löwegren 2009). Det finns inget i resultaten som kan bevisa att hästföretagen följer pecking-ordern för finansiering.

Även variabeln *Investering senaste 12 mån* är på gränsen till signifikant och resonemanget kring denna är likadant som för variabeln *Planerad investering*. De hästföretag som har investerat eller planerar att investera visar på en varaktighet och en tro på företagets framtid. Därför har variabeln en positiv effekt på beroende variabeln, vilket ger en ökad sannolikhet på att den upplevda lönsamheten är god.

Sist av variablerna i regressionsmodell 6 är *Intäkter i procent* (från hästverksamheten). Resultatet innebär att hästföretag där intäkterna från hästverksamheten utgör mindre än 50 % av de totala intäkterna har kodats om till 1 och hästverksamheten med mer än 50 % har kodats till 0. Variabeln är på gränsen till signifikant och har en positiv effekt på beroende variabeln. Resultatet visar att det finns en ökad sannolikhet på att den upplevda lönsamheten är god om intäkterna från hästverksamheten utgör mindre än 50 % av de totala intäkterna. Resultatet kan förklaras av att företaget är diversifierat och genom att de har fler verksamhetsgrenar har omsättningsnivån ökat i sin helhet, vilket förbättrat den upplevda lönsamheten och stämmer överens med Penrose (1963), Brassington & Pettit (2007) och Ilbery (1991) antaganden. Det visar även att hästverksamheten i sig inte förbättrar den upplevda lönsamheten utan hästföretagen behöver ytterligare en verksamhet som kan höja omsättning och den upplevda lönsamheten. Detta är de resultat som vi fått fram från enkäten och kan vara svårtolkade, eftersom det saknas information för att dra generella slutsatser.

Resultatet i regressionsmodellen visar även att variabeln *Rådgivning* har ett samband på gränsen till signifikant, men att styrkan inte var tillräckligt stark för att variabeln skulle inkluderas i den slutliga modellen (se Tabell 5, Modell 4). Variabeln har en positiv effekt på att hästföretaget upplever sin lönsamhet som god. Vi bedömer därför att svenska hästföretag bör vända sig till de branschorganisationer som finns för rådgivning i flera faser av företagets

utveckling. Både för nystartade och redan etablerade hästföretag kan branschorganisationerna bidra med kunskap om företagsformen. Branschorganisationerna kan hjälpa hästföretagen att utforma en lämplig affärsidé då tidigare studier indikerar att det finns positivt samband mellan lämpligt utformad affärsidé och ett företags lönsamhet (Nilsson & Häckner 2007; Mintzberg 1982). Dessutom kan branschorganisationerna hjälpa hästföretagen att arbeta fram en lönsam affärsmodell redan vid företagsuppstarten vilket även har en påverkan på den upplevda lönsamheten (ibid).

5.2 Metoddiskussion

I detta avsnitt diskuterar vi valet av metod och forskningsdesign. Här diskuteras även studiens kvalitetskriterier- validitet och reliabilitet.

5.2.1 Kritik mot metod

Det finns flera faktorer som kan påverka både resultat och slutsatser i examensarbeten (Bryman & Bell 2013). Arbetets svarsfrekvens på 69 % anses vara inom acceptabel nivå och ska inte påverka resultaten negativt (Bryman & Bell 2013; Galea & Tracy 2007). Urvalet är tillräckligt stort att sannolikheten för precision anses hög och därmed minskar risken för samplingsfel (Bryman & Bell 2013). Arbetets förklaringsgrad (12 % Cox & Snell R^2 , 19 % Nagelkerke R^2) är relativt låg, vilket vi är medvetna om. Arbetet är dock baserat på befintligdata, vilket gör att förklaringsgraden inte går att förbättra. Risken finns att data matats in felaktigt i SPSS, vilket kan påverka resultatet. Data kan även påverkas av att vi har gjort flertalet omkodningar i SPSS. Detta kan leda till att det kan uppstå felaktigheter såsom felskrivningar och misstolkning av ingående data.

Att använda den upplevda lönsamheten som beroende variabel medför att det finns risk för feltolkningar från respondenternas sida. Endast begreppet lönsamhet innebär olika saker beroende på vem frågan ställs till. Lönsamhet kan förknippas med överlevnad, att företaget överlevt ytterligare ett år, ur en kris eller liknande (Reichel & Haber 2005). Då studier visar på att det finns ett positivt samband mellan självupplevelse med utförda arbetsprestationer (Bandura 1997) anser vi att begreppet ändå är trovärdigt och att hästföretag inte har någon anledning att vilseleda LRF Häst genom LEAB, som ansvarar för enkätundersökningen.

Arbetet grundas på sekundärdata, vilket oftast har en högre kvalitet än primärdata (Bryman & Bell 2013). Detta för att urvalet kan representera den totala populationen på ett bättre sätt, då data har analyserats och bearbetats tidigare (ibid). Fördelen med sekundärdata är att mer tid har spenderats på utförandet av analysen av data, eftersom mindre tid behövde disponeras på datainsamlingen (ibid). Vanligtvis stärks resultaten genom att forskaren har försäkra sig om att respondenterna besvarar frågorna på rätt sätt, men då enkäten är utskickad av tredje part är det svårt att helt utesluta feltolkningar (ibid).

5.2.2 Reliabilitet och Validitet

Reliabilitet är ett kvalitetsmått för den kvantitativa metoden som säkerställer mätningarnas pålitlighet, överensstämmelse och följdriktighet, som innebär att resultatet blir lika när undersökningen upprepas (Bryman & Bell 2013). Reliabiliteten i detta arbete stärks då enbart enkätundersökningens slutna frågor använts till analysen. Genom detta finns det mindre utrymme för tolkning av frågorna och att de besvaras på flera sätt (ibid).

Vår modell uppvisar ett högt statistiskt samband och ett prediktionsmått på 78 %, vilket visar att modellen kan predicera ett korrekt utfall (Djurfeldt & Barmark 2009). Reliabiliteten stärks av bland annat t-test, som signifikantestast skillnaderna mellan Häst och Övrig bakgrundsvariabler. Då variablerna var statistiskt signifikanta visade det att skillnaderna som fanns i urvalet även finns i den större populationen med 95 % säkerhet och att dessa inte beror på slumpmässig variation i data (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen 2010). Dessutom stärks reliabiliteten av att enbart de variabler som korrelerar med den upplevda lönsamheten användes i regressionsmodellen.

Validiteten stärks i detta arbete efter hur väl de oberoende variablerna som kan påverka den upplevda lönsamheten mäts. Validitet handlar om *”ett mått för ett begrepp verkligen mäter begreppet i fråga”* (Bryman & Bell 2013, s. 173), huruvida utformade indikationer faktiskt mäter det som förväntas mätas (ibid). Vi är medvetna om att enkätundersökningar kan innebära feltolkningar av frågor och att respondenterna inte svarar sanningsenligt, men vi ser ingen anledning att inte lita på den erhållna data. Av de oberoende variabler som läggs in i regressionsanalysen går alla att koppla till de olika teorierna samt till våra frågeställningar.

För att säkerställa validiteten har variablerna i regressionsmodellen testats för multikollinearitet. Multikollinearitet är ett problem som uppstår när två eller fler oberoende variabler korrelerar med varandra i högre utsträckning än med beroende variabeln (Djurfeldt & Barmark 2009). Detta leder till att regressionskoefficienterna skattas felaktigt i modellen. Om stark multikollinearitet finns bör de drabbade variablerna exkluderas ur analysen. För att testa om modellen har problem med multikollinearitet görs ett korrelationstest för att se om oberoende variabler är tillförlitliga (ibid). Värdena ur korrelationstestet ligger inom den accepterade gränsen och det föreligger ingen anledning att misstänka stark multikollinearitet.

Validiteten säkerställs beroende på om heteroskedasticitet förekommer (Djurfeldt & Barmark 2009). Heteroskedasticitet innebär att variansen i residualen (feltermen) inte är konstant, vilket är att spridningen är ojämn. Detta kan leda till att signifikansnivån skattas felaktigt och att resultatet feltolkas (ibid). Eftersom att den logistiska regressionen saknar krav på att residualen ska vara normalfördelad finns inget problem med heteroskedasticitet för modellen (ibid).

Pålitligheten i resultatet testades även för de sju oberoende variablerna i Modell 6 i en separat regressionsanalys. Detta gjordes för att se om de sju oberoende variablerna i Modell 6 förändras när de ytterligare fem variablerna i Modell 1 inte inkluderas från början (se Tabell 5). Resultatet från den nya regressionsmodellen visar ingen signifikant skillnad från resultatet i första regressionsmodellen. Förklaringsgraden är fortfarande 12 % och 19 % samt samma variabler visar på ett statistiskt signifikant samband och samma typ av effekt på beroende variabeln. Detta visar på att de fem variabler som exkluderas ur första regressionsmodellen inte har någon påverkande effekt på resultatet i Modell 6 och reliabiliteten stärks.

5.3 Bidrag till hästnäringen

Genom vårt arbete kan vi presentera förslag på vilka faktorer som kan påverka den upplevda lönsamheten hos hästföretag. Därigenom kan hästföretagare tillgodose sig behovet av generaliserad kunskap om vad som påverkar den upplevda lönsamheten hos hästföretag. Vidare kan arbetet fungera som informationsgrund för hästföretag att bygga sin verksamhet på och de skulle kunna integrera faktorerna i den dagliga verksamheten samt i de långsiktiga strategierna som företaget har. Genom att hästföretagarna integrerar kunskapen kan det leda till att företagen

blir mer lönsamma och att de även kan bibehålla lönsamheten även i en dynamisk omvärld, vilket kan ha en positiv effekt på hästnäringen i sin helhet.

För hästnäringen som helhet innebär detta examensarbete dels en möjlighet att öppna upp för diskussion om den finansiella situationen för hästföretag. Dessutom kan arbetet bidra med en insikt för hästföretagande som företagsform och hästnäringen i Sverige. För externa parter är det viktigt med en större insikt i hästnäringen för att kunna skapa sig en bättre uppfattning om vad som påverkar hästföretagens lönsamhet. Detta för att förhindra ytterligare problem för hästföretagens företagsutveckling.

5.4 Framtida studier

Genom detta arbete har vi tagit fram generella faktorer som påverkar den upplevda lönsamheten hos hästföretag. För att öka kunskapen om lönsamheten hos hästföretag finns det många områden där forskningen kan utvecklas inom hästföretagande. I detta arbete är det enbart hästföretagens upplevda lönsamhet som använts. För att kunna utveckla en djupare förståelse om hästföretagens lönsamhet skulle den faktiska lönsamheten kunna jämföras med våra resultat. Vårt arbete skulle dessutom kunna breddas genom att inkludera en större population av hästföretag utöver LRF-medlemmarna med hästföretag. Resultatet ur en sådan enkätundersökning kan med fördel jämföras med våra resultat för att skapa en ännu bredare förståelse av den upplevda lönsamheten. Framtida studier kan även inkludera andra områden, såsom hästföretagens kapitalstruktur, finansieringsalternativ samt vidareutveckla forskningen om diversifiering för hästföretag. Utöver detta skulle dessutom framtida studier kunna omfatta andra ämnesområden än ekonomistyrning, till exempel marknadsföring eller enbart organisationsteori.

Arbetet kan replikeras genom samma enkätundersökning eftersom det finns fler variabler som kan fungera som beroende variabeln, beroende på valet av frågeställning. Förslagsvis kan företagsägarens ålder undersökas då Asheim, Surry och Andersson (2014) har identifierat att ålder har en påverkan på lönsamheten och att yngre entreprenörer lyckas bättre än äldre. Andra faktorer som skulle kunna undersökas är antal år företagarna varit verksamma, vilket tidigare har visat sig ha positiv effekt på lönsamheten hos mjölkproducenter enligt Jansson (2010).

I efterhand har vi kontrollerat för fler variabler och alla oberoende variabler från enkätundersökningen lades in i en regressionsanalys (totalt 30 stycken) för att se om resultatet blev annorlunda. Detta för att vi dels haft tillgång till data, samt att det var intressant att kontrollera om andra oberoende variabler har en effekt på den upplevda lönsamheten förutom de 12 som korrelerade. Även om dessa oberoende variabler inte korrelerar med utfallsvariabeln (beroende) har tidigare forskning visat på att det finns indikationer på att några av variablerna har en viss påverkan på utfallet. Anledningen till att vi valde att enbart använda de 12 korrelerade variablerna i den första regressionen var för att minska risken att dra felaktiga slutsatser om sambandet till beroende variabeln. Resultatet ur den nya regressionen innebär inga stora skillnader förutom att frågan om Huvudsaklig verksamhet exkluderades ur modellen.

Framtida studier kan preciseras och begränsas till enbart behandla en specifik företagsinriktning, såsom hästuppfödning eller stallplatsuthyrning. Det skulle kunna ge en mer distinkt, begränsad inblick i lönsamheten för varje enskild verksamhetsgren som hästföretag kan inkludera. En sådan typ av undersökning kan vara positivt för hästföretag då det kan vara svårt att applicera de generaliserande faktorerna som leder till upplevd lönsamhet i alla verksamhetsgrenar. En kvalitativ forskningsmetod kan även användas för att uppnå en djupare

förståelse för respondenterna (Bryman & Bell 2013). Detta för att ge en mer detaljerad bakgrund till respondenternas svar, förslagsvis med hjälp av fler frågor med öppna svar eller genom fördjupade personliga intervjuer där följdfrågor kan användas (ibid).

6 Slutsats

Syftet med detta examensarbete var att med en kvantitativ metod undersöka om det finns generella faktorer som påverkar den upplevda lönsamheten hos hästföretagare utifrån en enkät utgiven av LRF Häst till deras medlemmar. Vi ville undersöka om det fanns faktorer som påverkar lönsamheten i sin helhet, både positivt och negativt bland annat genom att undersöka olika strategier såsom diversifiering, investering, kapitalanskaffning och kostnadsreducering. Vi genomförde därför en bakgrundsanalys i början av arbetet. Denna visade att nästan 78 % av alla LRFs medlemmar med hästföretag upplevde att lönsamheten kommer vara oförändrad under de kommande 12 månaderna.

Problematiken med lönsamhet är att det beräknas genom att ta företagets resultat dividerat med företagets tillgångar (Thomasson et al. 2013). Det vi fått fram från enkäten är att hästföretagen inte har så höga resultat samt att de vanligtvis äger stor del av sina tillgångar själva, vilket inte påverkar verksamheten negativt men lönsamheten blir då teoretiskt sett lägre (ibid). Ur ett ekonomiskt perspektiv strävar företag alltid efter en så hög lönsamhet som möjligt, eftersom det visar hur väl företaget kan ge avkastning på satsat kapital (ibid). Franks (1997) menar att det är mer fördelaktigt för företag att ha mycket eget kapital och samtidigt försöker låna de flesta tillgångarna eller göra små investeringar då detta kan minska risken för finansiell stress. Genom detta skulle hästföretagen kunna öka lönsamheten och samtidigt skapa sig en effektivare användning av alla tillgångar, då intäkter ökar och kostnader minskar.

I övrigt är hästnäringen en växande bransch under utveckling med stora affärsmöjligheter (Liljenstolpe 2009). För att företagen ska generera en högre avkastning krävs det att resultatet ökar och vanligtvis sker detta genom att hitta nya sätt att utöka sina affärsmöjligheter (Alkaraan & Northcott 2007). Shane (2003) menar att det är företagarens kognitiva förmågor som avgör huruvida dessa affärsmöjligheter upptäcks och utvecklas. Sedan är det även viktigt att både redan etablerade och potentiella nya hästföretagare ställer sig frågan "*Är det möjligt att göra vinst i min bransch?*" (Landström & Löwegren 2009, s. 143) samt att de granskar hästföretag som upplever sig ha god lönsamhet. Detta för att avgöra vilka strategier som leder till tillväxt och utveckling, som sedan ger ökad lönsamhet. Genom att ha bearbetat enkäten har detta studerats för att arbete ska kunna fungera som en informationsgrund för företag eller forskare.

För att återkoppla till våra frågeställningar:

-Vad är det som gör att vissa av de LRF medlemmar som deltog i LRF Häst enkätundersökning upplever sig ha god lönsamhet jämfört med andra?

-Hur påverkar strategier såsom diversifiering, investering, kapitalanskaffning och kostnadsreducering den upplevda lönsamheten hos hästföretag?

Våra frågeställningar kan besvaras utifrån våra resultat, bland annat genom att vi kunnat urskilja flertalet faktorer som gör att vissa av LRFs medlemmar med hästföretag upplever sig ha god lönsamhet jämfört med andra. Utifrån våra resultat ser vi bland annat att hästföretag som upplever sin lönsamhet som god har en hög intäktsstorlek, planerar att göra väsentliga investeringar, har Övrig som huvudsaklig verksamhet och arrenderar mark. Troligen finns det flera kopplingar mellan dessa, men vi har i tidigare undersökningar sett att diversifiering och ökad intäktsstorlek har ett samband (Penrose 1963). Detta kommer av att företaget kan utnyttja sina resurser mer effektivt när de har fler verksamhetsområden och genom det även fler källor som genererar intäkter (ibid). Hästföretaget bör även sträva efter att öka intäktsstorleken då det skulle gynna verksamhetens resultat och på så sätt lönsamheten (Thomasson et al. 2013).

Företagen kan förbättra intäktsstorleken på flera sätt, bland annat genom att arrendera sin mark, ta fördelaktiga investeringsbeslut och även genom att omfördela sina resurser (Winborg & Landström 2001). Använder hästföretagen dessa strategier kan de få en ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god (ibid).

Fler sätt för hästföretagen att förbättra sin lönsamhet är att de använder sig av kostnadsreducering genom finansiell bootstrapping. Genom finansiell bootstrapping kan hästföretagen påverka det finansiella flödet ut ur företaget, då de anskaffar sig resurser utan att öka det finansiella flödet eller minska sina ägarandelar (Winborg & Landström 2001). Finansiell bootstrapping kan ske genom att företaget ser över investeringar, minimerar skulder och genom att söka offentliga bidrag (ibid). Företagen behöver inte exkludera banklån utan enbart minimera behovet av extern finansiering (Ebben & Johnson 2006). Hästföretag kan minska sina utgifter genom att låna eller dela maskiner och utrustning med andra istället för att köpa (ibid). Begagnat är även mer lönsamt att köpa än nytt då värdeminskningen oftast är mindre (ibid). Utöver detta kan hästföretagen även minska lön till ägaren (ibid). Företagen bör egentligen försöka att återinvestera vinst innan det vänder sig till extern finansiering detta för att både bibehålla makten i företaget men även för att de ska uppleva lönsamheten som god (Franks 1997).

Investeringar och finansieringsbeslut behöver även ses över, eftersom dessa är påverkande faktorer på resultatet och därmed lönsamheten. Hästföretagen som planerar att göra väsentliga investeringar i företaget har en ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god. Alkaraan och Northcott (2007) menar även att investeringar ökar möjligheten att få en positiv förändring i framtida omsättningsnivå. Ökning i omsättningsnivån som syntes mellan 2011 och 2014 i LRF Hästs enkätundersökningar kan vara ett resultat av att fler hästföretag genomfört väsentliga investeringar mellan åren 2011-2014 (LRF 2014a). För år 2016 var det endast 26.4 % av hästföretagen som planerade att göra investeringar inom 12 månader och sedan var det 43.9 % av hästföretagen angav att de har genomfört väsentliga investeringar de senaste 12 månaderna, vilket kan förklara varför siffran för planerade investeringar är lägre under 2016. Vi kan dock inte utifrån resultaten svara på om det är minskningen av investeringar som lett till att det är fler som tror att omsättningen och lönsamheten kommer att öka respektive minska.

Utifrån våra resultat har vi kunnat uppnå syftet med arbetet genom att vi upptäckt faktorer som påverkar den upplevda lönsamheten samt att vi undersökt hur strategier påverkar den upplevda lönsamheten hos hästföretagen. Detta tillsammans med tidigare studier kan ge inblick i hur hästföretag ska gå tillväga för att få en ökad sannolikhet att uppleva sin lönsamhet som god. Det är vår förhoppning att detta arbete skall kunna användas som grund till vidare forskning i ämnet och öppna upp för att flera ska intressera sig för den svenska hästnäringen och hästföretag som företagsform.

Referenser

Böcker och tidskrifter

Alkaraan, F. & Northcott, D. (2007). Strategic investment decision making: the influence of pre-decision control mechanisms. *Qualitative Research in Accounting & Management*, vol. 4(2), ss.133-150.

Amanor-Boadu, V. (2013). Diversification decisions in agriculture: the case of agritourism in Kansas. *International Food and Agribusiness Management Review*, vol. 16(2), ss. 57-74.

Anthony, R.N., Govindarajan, V., Hartmann, F.G.H., Kraus, K. & Nilsson, G. (2014). *Management Control Systems*. European Edition. London: McGraw Hill Education, s. 79.

Ax, C., Johansson, C. & Kullvén, H. (2009). *Den nya ekonomistyrningen*. Malmö: Liber AB, ss. 35-50.

Baban, M., Sakač, M., Korabi, N., Antunović, B., Mijić, P., Ivanković, A. & Ramljak, J. (2011). Analysis of horse breeding and equestrian sports in the Republic of Croatia. *Biotechnology in Animal Husbandry*, vol. 27(3), ss. 415-429.

Bakka, J., Fivelsdal, E. & Lindkvist, L. (2006). *Organisationsteori*. 1. uppl. Malmö: Liber, ss. 10-30.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman, s. 28.

Barbieri, C. & Mahoney, E. (2009). Why is diversification an attractive farm adjustment strategy? Insights from Texas farmers and ranchers. *Journal of Rural Studies*, vol. 25, ss. 58-66.

Beaver, G. (2002). *Small Business, Entrepreneurship and Enterprise Development*. Harlow: Pearson Education, s. 82.

Bernoulli-fördelning. (1994). I *Nationalencyklopedin*. Bd. 2, s. 476.

Bore, C. & Lindström, S. (2015). *Faktorer för lönsam ridskola*. Sveriges lantbruksuniversitet. Institutionen för anatomi, fysiologi och biokemi (Examensarbete 2015: K45).

Brassington, F. & Pettitt, S. (2007). *Essentials of Marketing*. 2. uppl. New-Jersey: Pearson Education, ss. 237-532.

Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2. uppl. Stockholm: Liber AB, ss. 31-475.

Burgess, C. & Bryant, K. (2001). Revenue management – the contribution of the finance function to profitability. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, vol.13(3), ss. 144-150.

Carland, J. W., Hoy, F., Boulton, W. R., & Carland, J. A. C. (1984). Differentiating entrepreneurs from small business owners: A conceptualization. *The Academy of Management Review*, vol. 9, ss. 354-359.

Djurfeldt, G. & Barmark, M. (2009). Statistisk verktygslåda 2 - multivariat analys. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 44-229.

Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2010). Statistisk verktygslåda 1. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 187-290.

Drucker, P. F. (1982). *The Changing World of the Executive*. New York: Truman Talley Books.

Ebben, J. & Johnson, A. (2006). Bootstrapping in small firms: an empirical analysis of change over time. *Journal of Business Venturing*, vol. 21, ss. 851-65.

Ekonomistyrning. (1994). I: *Nationalencyklopedin*. Bd. 5, s. 351.

Franks, R. (1997). Predicting financial stress in farm business. *European Review Of Agricultural Economics*, vol. 25(1), ss. 30-52.

Galea, S. & Tracy, M. (2007). Participation Rates in Epidemiologic Studies. *Annals of Epidemiology*, vol. 17(9), ss. 643-653.

Hair, J.F.J., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2014). *Multivariate Data Analysis: Pearson New International Edition*. 7. uppl. Essex: Pearson Education, ss. 97.

Hamberg, M. (2004). *Strategic Financial Decisions*. Malmö: Liber AB, s. 19.

Hansson, H. (2008). How can farmer managerial capacity contribute to improve farm performance? A study of dairy farms in Sweden. *Food Economics- Acta Agricult Scand C*, vol. 5, ss. 44-61.

Hansson, H., Ferguson, R. & Olofsson, C. (2010). Understanding the diversification and specialization of farm businesses. *Agricultural and food science*, vol. 19, ss. 269-283.

Harrison, R. T., Mason, C. M. & Girling, P. (2004). Financial bootstrapping and venture development in the software industry. *Entrepreneurship & Regional Development*, vol. 16(4), ss. 307-333.

Ilbery, B. (1991). Farm diversification as an adjustment strategy on the urban fringe of the West Midlands. *Journal of Rural Studies*, vol. 7(3), ss. 207-218.

Inkomstskattelagen (1999). Stockholm. (SFS 1999: 1229).

Jansson, S. (2010). *Produktionsnyckeltal och ekonomisk lönsamhet i mjölkproduktionen – en studie av 18 norrländska mjölkgårdar*. Sveriges lantbruksuniversitet. Institutionen för husdjurens utfodring och vård (Examensarbete 2015: 504).

- Judge, T. A., Jackson, C. L., Shaw, J. C., Scott, B. A. & Rich, B. L. (2007). Self-efficacy and work-related performance: The integral role of individual differences. *Journal of Applied Psychology*, vol. 92, ss. 107-127.
- Kiviluoto, N. (2013). Growth as evidence of firm success: myth or reality?, *Entrepreneurship & Regional Development*, vol. 25(7-8), ss. 569-586.
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2009). *Marketing management*, 13 uppl. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Landström, H. (2003). *Småföretaget och kapitalet: svensk forskning kring små företags finansiering*. 1. uppl. Stockholm: SNS Förlag, ss. 12-64.
- Landström, H. & Löwegren, M. (2009). *Entreprenörskap och företagsetablering – från idé till verklighet*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB, ss. 143-249.
- Lockett, A., Wiklund, J., Davidsson, P. & Girma, S. (2011). Organic and Acquisitive Growth: Re-examining, Testing and Extending Penrose's Growth Theory. *Journal of Management Studies*, vol. 48(1), ss. 48-74.
- Mangione, T.W. (1995). *Mail surveys: Improving the quality*. CA: Sage, ss. 60-61.
- Mautz, R. K. (1994). *Financial reporting for nonprofit organizations: a fresh look*. New York: Garland Pub, s. 42.
- Mintzberg, H. (1982). Tracking strategy in entrepreneurial firm. *Academy of Management Journal*, vol. 3, ss. 465-499.
- Modigliano, F. & Miller, M. (1963). Corporate Income Taxes and the Cost of Capital: A correction. *The American Economic Review*, vol. 53(3), ss. 433-443.
- Myers, S.C. & Majluf, N.S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, vol. 13(2), ss. 187-221.
- Mäkinen, P. (1997). Success Factors for Forest Machine Entrepreneurs. *Journal of forest engineering*, vol. 8(2), ss. 27-35.
- Mäkinen, P. (2001). Competitive Strategies applied by Finnish timber carriers following deregulation. *Silva Fennica*, vol. 35(3), ss. 341-351.
- Mäkinen, H., Rantamäki-Lahtinen, L., Ylätaalo, M. & Vehkamäki, S. (2009). Measuring the success of Finnish family farms. *Acta Agriculturae Scandinavica*, vol. 6(3-4), ss. 185-196.
- Nandram, S.S. (2002). "Behavioural attributes of entrepreneurial success and failure: new perspectives gained from critical incident technique", Proceedings of the Small Business and Entrepreneurship Development Conference – Theoretical and Empirical Advances in International Entrepreneurship, The University of Nottingham, 15-16 April, European Research Press, Shipley, ss. 321-30.

- Nilsson, A. & Häckner, E. (2007). Affärsidé och lönsamhet i medelstora företag. *Nordiske Organisationsstudier*, vol. 9(2), ss. 5-24.
- O’Gorman, C. (2001). The sustainability of growth in small and medium-sized enterprises. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, vol. 7(2), ss. 60-75.
- Olofsson, C. & Berggren, B. (1998). De mindre företagens finansiella villkor – En replikstudie. Working Report 1998:102. Uppsala: Centrum för Entreprenörskap och Företagsutveckling.
- Olve, N-G. & Samuelsson, L., (2008). *Controllerhandboken*. 9. uppl. Malmö: Liber AB, s. 300.
- Penrose, E. (1959). *The Growth of the Firm*. Oxford: Basil Blackwell, ss. 76-171.
- Percept. (2006). I: *Termllexikon i pedagogik, skola och utbildning*. Stockholm: Studentlitteratur AB, ss. 296-370.
- Reichel, A. & Haber, S. (2005). A three-sector comparison of the business performance of small tourism enterprises: An exploratory study. *Tourism Management*, vol. 26, ss. 681-690.
- Shane, S. (2003). *A General Theory of Entrepreneurship*. Cheltenham: Edward Elgar, ss. 76-77.
- Simpson, M., Tuck, N. & Bellamy, S. (2004). Small business success factors: the role of education and training. *Education + Training*, vol. 46(8-9), ss. 481-491.
- Självet. (1995). I: *Nationalencyklopedin*. Bd. 16, s. 481.
- Självs. (2006). I: *Termllexikon i pedagogik, skola och utbildning*. Stockholm: Studentlitteratur AB, ss. 267-370.
- Sweet, J. (2011). *Did Equine Liability Acts Save the Horse Industry?*. *Drake Journal of Agricultural Law*, vol. 16, ss. 359-373.
- Thomasson, J., Arvidson, P., Carrington, T., Johed, G., Lindquist, H., Larson, O. & Rohlin, L. (2013). *Den nya affärsredovisningen*. 19. uppl. Stockholm: Liber AB, ss. 22-23.
- Upplevelse, upplevande. (2006). I: *Termllexikon i pedagogik, skola och utbildning*. Stockholm: Studentlitteratur AB, ss. 367-430.
- Watson, K., Hogarth-Scott, S. & Wilson, N. (1998). Small business start-ups: success factors and support implications. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour and Research*, vol. 4(3), ss. 217-38.
- Winborg, J. & Landström, H. (2001). Financial bootstrapping in small businesses: examining small business managers resource acquisition behaviors. *Journal of Business Venturing*, vol. 16, ss. 235-254.

Wilson, P., Hadley, D., Ramsden, S. & Kalstas, I. (1998). Measuring and explaining technical efficiency in UK potato production. *Journal of Agricultural Economics*, vol. 24, ss. 249-305.

Internet

Asheim, L. J., Andersson, H. & Surry, Y. (2014). *Tilväxtpotentialer i den norska och den svenska hästsektorn ur ett nationellt och regionala perspektiv*. Oslo: Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. (Rapport, 2014) Tillgänglig: <http://login.lantbruksforskning.se/sbs/projectbank/downloadPb?appFormId=402880f6485f65ff01485f96a4744869> (2017-04-26).

Food and Agricultural Organization of the United Nations (2009). *FAOStat-Live animals*. Tillgänglig: <http://faostat.fao.org/default.aspx> [2017-04-27]

Hästnäringens nationella stiftelse (2015) *Strategiplan 2016–2018*. Tillgänglig: <https://hastnaringen.se/app/uploads/2017/03/hns-strategiplan-2016-2018-160817.pdf> [2017-04-27]

Kumm, K. I. & Salevid, P. (2012). *Vägar till lönsamma och växande företag med dikobaserad nötköttproduktion*. Skara: Sveriges Lantbruksuniversitet. (Rapport 33) Tillgänglig: http://pub.epsilon.slu.se/10668/7/kumm_ki_salevid_p_130815.pdf (2017-04-27).

Jordbruksverket (2013). *Jordbruksföretag i Lantbruksregistret och Företagsregistret*. (Rapport 2013) Tillgänglig: <http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik%2C%20fakta/Foretag%20och%20foretagare/JO34/JO34SM1501/JO34SM1501.pdf> (2017-04-11).

Jordbruksverket (2017a). *Hästar och anläggningar med häst 2016, Resultat från en intermittent undersökning*. (Rapport 2017) Tillgänglig: http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik%2C%20fakta/Husdjur/JO24/JO24SM1701/JO24SM1701_ikortdrag.htm (2017-04-11).

Jordbruksverket (2017b). *Husdjur i juni 2016*. (Rapport 2017) Tillgänglig: <http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik%2C%20fakta/Husdjur/JO20/JO20SM1701/JO20SM1701.pdf> (2017-04-11).

Lantbrukarnas Riksförbund Konsult (2017) *Lönsamhetsbarometern-April 2017*. (Rapport 2017) Tillgänglig: http://www.lrfkonsult.se/Global/L%c3%b6nsamhetsbarometern%20%20april%202017/Lonsamhetsbarometern_april_2017.pdf (2017-04-22).

Lantbrukarnas Riksförbund Häst (2014a). *LRF-medlemmarnas hästföretagande i siffror 2014*. Tillgänglig: https://www.lrf.se/globalassets/dokument/om-lrf/branscherna/lrf-hast/aktuellt/faktablad_siffror2014hastforetagande.pdf [2017-04-22]

Lantbrukarnas Riksförbund (2014b). *De gröna näringarnas affärer på gårdsnivå*. Tillgänglig: https://www.lrf.se/globalassets/dokument/foretagande/omvarldsbevakning/dgna_2014.pdf [2017-04-22]

Lantbrukarnas Riksförbund Häst (u.å). *Om LRF Häst*. Tillgänglig: <https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/om-lrf-hast/> [2017-05-09]

Liljenstolpe, C. (2009). *Horses in Europe*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. (Rapport 2009) Tillgänglig: <http://www.wbfsh.org/files/EU%20Equus%202009.pdf> (2017-05-01).

Persson, P. (2005). *Kartläggning och analys av hästverksamhet i Sverige*. (Rapport 2005:5) Tillgänglig: http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra05_5.pdf (2017-05-01).

Riksidrottsförbundet (2016). *Idrotten i siffror*. (Rapport 2017) Tillgänglig: http://www.rf.se/globalassets/riksidrottsforbundet/dokument/statistik/idrotten_i_siffror_rf_2016.pdf (2017-04-10).

Swedbank (2011). *Låna med måtta*. Tillgänglig: http://www.swedbank-battreaffarer.se/ftg/2011/06/goda_rad_om_akermark.csp [2017-07-15]

Svenska Ridsportförbundet (2017). *Statistik och kortfakta om ridsport*. Tillgänglig: <http://www.ridsport.se/Svensk-Ridsport/Statistik/> [2017-03-27]

Skatteverket (2017). *Hobbyverksamhet-En hobbyverksamhet beskattas i inkomstlaget tjänst*. Tillgänglig: <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2015.3/326279.html#h-Hastsport-och-hastuppfodning> [2017-04-29]

Bilagor

Bilaga 1

Om Hästföretagande

Syftet med undersökningen är att LRF ska kunna ge ökad medlemsnytta genom bättre kunskap om de medlemmar som bedriver hästverksamhet. Det gäller t ex nuvarande och framtida tjänster, omfattning, synen på hinder och utvecklingsmöjligheter samt rollen som företagare.

Med hästverksamhet avses t ex uppfödning, utbildning, stallplatsuthyrning eller tävling. Undersökningen genomförs av LRF i samarbete med analys- och undersökningsföretaget MIND Research.

1. Bedriver du hästverksamhet i någon form?

Flera svar är möjliga

- Avel och uppfödning
- Stallplatsuthyrning
- Trav
- Galopp
- Rid- och körutbildningar (utbildar häst/ryttare/kusk)
- Ridturism
- Annan hästverksamhet:
- Nej, min hästverksamhet är en hobby
- Nej, jag bedriver ingen hästverksamhet → *Vi har en felaktig uppgift om dig. Var vänlig och returnera din enkät, så att vi kan uppdatera informationen i LRF:s Medlems- och marknadsregister.*

2. Vilken av de verksamheter du nämnde ovan är din huvudsakliga hästverksamhet?

Endast ett svar

- Avel och uppfödning
- Stallplatsuthyrning
- Trav
- Galopp
- Rid- och körutbildningar (utbildar häst/ryttare/kusk)
- Ridturism
- Annan hästverksamhet
- Min hästverksamhet är en hobby

3a. Hur många hästar finns det för närvarande i verksamheten?

Antalet egna hästar st, Antalet inhyrda hästar, dvs andras hästar? st

10. Hur stora var intäkterna från hästverksamheten vid senaste deklarationen?

Endast ett svar

- 25 000 kr eller mindre
- 25 001 – 50 000 kr
- 50 001 – 100 000 kr
- 100 001 – 200 000 kr
- 200 001 – 300 000 kr
- 300 001 – 500 000 kr
- 500 001 – 1,5 mkr
- Mer än 1,5 mkr

11. Hur stor andel av företagets totala intäkter utgör hästverksamheten?

Endast ett svar

- Mindre än 10 procent
- 10-30 procent
- 31-50 procent
- 51-70 procent
- 71-90 procent
- Mer än 90 procent

12. Hur viktiga är intäkterna från hästverksamheten för din försörjning?

Endast ett svar

- Avgörande
- Mycket viktiga
- Viktiga
- Inte särskilt viktiga
- Saknar betydelse

13. Har du under de senaste 12 månaderna gjort väsentliga investeringar i hästverksamheten inom något av följande områden?

Flera svar är möjliga

- Investerat i stallbyggnad
- Investerat i ridhus
- Investerat i markanläggningar (ex ridbana eller paddock)
- Investera i maskiner
- Investera i mark
- Investera i flera egna hästar
- Annat:
- Nej

14. Har ni under de senaste 12 månaderna använt er av rådgivning för att utveckla hästverksamheten? I så fall, vem eller vilka har ni anlitat?

Flera svar möjliga

- Ja, LRF Konsult
- Ja, Hushållningssällskapet
- Ja, annan rådgivning:
- Nej

15. Planerar du inom de kommande 12 månaderna att utveckla hästverksamheten genom att göra något av följande?

Flera svar är möjliga

- Öka samarbetet med andra lantbruk/landsbygdsföretag
- Utöka antalet anställda
- Förbättra marknadsföringsaktiviteter
- Effektivisera befintliga verksamheter
- Öka ämneskompetensen i företaget
- Öka den affärsmässiga kompetensen i företaget (ex. ekonomistyrning, upprätta affärsplan, försäljning, ledarskap)
- Öka kompetensen om marknaden (ex. genom omvärldsbevakning, marknadsföring)
- Öka antalet stallplatser för uthyrning
- Förbättra ridleder och träningsbanor
- Öka uppfödningen och försäljningen av hästmateriäl
- Erbjudä övernattningsmöjligheter
- Erbjudä mat och dryck
- Annat:
- Tänker mig ingen förändring

16. Planerar du att, under de kommande 12 månaderna, göra väsentliga investeringar i hästverksamheten inom något av följande områden?

Flera svar är möjliga

- Investera i stallbyggnad
- Investera i ridhus
- Investera i markanläggningar (ex ridbana eller paddock)
- Investera i maskiner
- Investera i mark
- Investera i flera egna hästar

Gå till fråga 18

- Annat:
- Nej → Fortsätt med fråga 17

17. Varför vill du inte investera i hästverksamheten under de kommande 12 månaderna?

Flera svar är möjliga

- Tror inte det är lönsamt
- Arbetsbördan är redan för stor
- För dyrt att investera
- Bundenheten är för stor
- Det är osäkert, risken är för stor
- Jag är för gammal
- Marknadsföringen är svår
- Försäljningen är svår
- Tillstånd och regelverk hindrar mig
- Brist på kapital
- Skattesystemet är ett hinder
- Planerar att utveckla längre fram
- Har nyligen investerat
- Vill inte utöka verksamheten
- Tror inte det finns tillräckligt kundunderlag

- Brist på areal
- Brist på utbildad/kvalificerad personal
- Vill inte anställa personal
- Annat, nämligen:

18. Hur har det varit att få lån för att möjliggöra hästverksamheten de senaste tre åren?

Endast ett svar

- Mycket lätt
- Lätt
- Svårt
- Omöjligt
- Inte ansökt
- Inte intresserad av extern finansiering

19. Vilka källor för extern finansiering för investeringar i hästverksamheten har du använt de senaste 3 åren?

Flera svar möjliga

- Bank
- Almi
- Landsbygdsprogrammet/annan EU-finansiering (ex investeringsstöd)
- Annat, nämligen:
- Har inte externfinansierat verksamheten de senaste 3 åren

20. Hur har lönsamheten inom hästverksamheten utvecklats under de senaste 12 månaderna?

Endast ett svar

- Förbättrats
- Varit oförändrad
- Försämrats

21. Hur bedömer du att lönsamheten är inom hästverksamheten idag?

Endast ett svar.

- Mycket god
- Ganska god
- Ganska dålig
- Mycket dålig

22. Hur bedömer du att lönsamheten inom hästverksamheten kommer att vara om 12 månader?

Endast ett svar

- Bättre
- Oförändrad
- Sämre

23. Jämfört med idag, hur bedömer du förutsättningarna för att bedriva hästverksamheten i din kommun i ett femårsperspektiv?

Endast ett svar

- Bättre
- Oförändrad
- Sämre

24. Vad saknar du, på lokal nivå, för att kunna utveckla hästverksamheten ytterligare?

Flera svar är möjliga

- Bredband- snabb internetuppkoppling
- Mobiltäckning
- Bensinmack
- Livsmedelshandel
- Bra ridvägar
- Bra ridanläggningar
- Tillgång till areal för spridning av gödsel
- Bra vägar
- Post och bank
- Bra lokaltrafik/regionaltrafik
- Rimlig närhet till tåg/flyg
- God kommunal näringslivsservice
- Företagsrådgivning
- Annat:
- Saknar inget

25. Samarbetar du med andra företag eller i nätverk när det gäller din hästverksamhet?

Flera svar möjliga

- Samarbetar om inköp, t ex av material och foder
- Samarbetar om försäljning/marknadsföring
- Ingår i lokalt/regionalt nätverk för hästföretagare
- Annat, samarbete:
- Nej, samarbetar inte med andra

26. Vilken typ av mark och markanläggningar har du tillgång till för de hästar du har hos dig? Räkna in både egna och andras hästar.

Flera svar möjliga

- Rastfålla
- Ridbana
- Ridhus
- Ridstigar
- Betesmark/sommarbete
- Åkermark för foderproduktion
- Annat:
- Nej, inget av ovan

27. Äger du själv marken till de hästar du har hos dig?

Endast ett svar

- Ja, jag äger all mark
- Jag både äger och arrenderar marken
- Nej, jag arrenderar/hyr/lånar marken

28. Kommer någon del av dina intäkter till hästverksamheten från EU-ersättningar i någon form?

Flera svar är möjliga

- Ja, ersättning för landskapsvårdande insatser (t ex gårdsstöd, betesmarksersättning etc)
 Ja, projektstöd
 Ja, andra former av EU-stöd:
 Nej, jag har sökt men inte fått EU-stöd
 Nej, jag har inte sökt EU-stöd

Om företagets totala verksamhet

29 a. Vilket är företagets huvudsakliga verksamhet? Endast ett svar
b. Vilka övriga verksamheter finns i företaget? Flera svar är möjliga

	a. Huvudsaklig verksamhet	b. Övriga verksamheter
1. Häst (stallplats/körutbildning/ridutbildning/avel/uppfödning)	☐	☐
2. Får- och lammproduktion	☐	☐
3. Grisköttproduktion	☐	☐
4. Mjolkproduktion	☐	☐
5. Nötköttproduktion	☐	☐
6. Växtodling	☐	☐
7. Skog	☐	☐
8. Energi (råvara/förädling)	☐	☐
9. Trädgård	☐	☐
10. Entreprenad/farmartjänst/maskinringsverksamhet	☐	☐
11. Småskaligt livsmedelsföretagande (förädling och försäljning av egna eller andras livsmedelsprodukter eller råvaror)	☐	☐
12. Turism, inklusive hästturism (bo-äta-göra)	☐	☐
13. Uthyrning (bostad och/eller lokaler)	☐	☐
14. Grön omsorg/grön rehab	☐	☐
15. Rådgivning/konsultverksamhet	☐	☐
16. Annan huvudsaklig verksamhet:		
17. Annan övrig verksamhet:		

30. Hur gammal är du?

- 30 år eller yngre
 31 – 40 år
 41 – 50 år
 51 – 60 år

31. Är du man eller kvinna?

- Man
 Kvinna

- 61 – 65 år
- 66 år eller äldre

Tack för din medverkan!